

K-6561

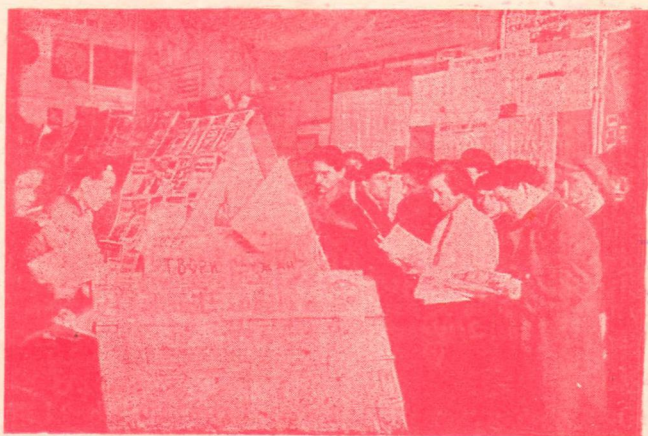
11.62

ПЛУЖАНИ

56189

М 9 М М М 2 1 1 1 1 5

1534

Група плужан на виставці з'їзду

3

М. Н. Ур
6-ка

1925
2909/2

З М І С Т

Про неучтво й неуків (1—2)

Організація літруху

Д. Чернець—Про роботу літгуртків „Плуга“ (3—4); Іс. Саневич—Потрапляючи в „Плузі“ евсекція (4); Постанова ПБ ЦКПБУ про українські художні угруповування (6—7); В. Нагорський—Про народні пісні (7); Резолюції II Всеукраїнського з'їзду „Плуга“ (8—16).

Теорія і літтехніка

Ів. Сенченко—Де-що про асонанції й асонанси (17—20); С. Пилипенко—Тов. М. Хвильовий в ролі літпопа (21—22).

Літпрантика

І. Стеценко—Під хрестом (23—26); В. Нагорський—Поезія (26).

Наш побут

Капрон і Павко—„Урбанізація“ (27—28); К. Карий—На з'їзді (28—29).

Хроніка

В Ц.К. „Плуга“ (30—32); по філіях і гуртках „Плуга“ (32—36); письменників в працю: серед „Плужан“ (36—37); серед інших письмен. (37); пам'яті Ол. М. Васюкина (39); по інших письменницьких організаціях: на Україні (39—41); по СРСР (42); за кордоном (42).

Критика й бібліографія

С. Кицюк—Хто далі? (43); С. і Б.—Відгуки на „Плужанина“ (43—44); Ранковий—Що кому подобається! (44); Петро—На шляху до власного стилю (44—45); бібліографія (рецензії на книжки: Копиленка, Панча, Сенченка, Київ-Гарт, Забелі, Львова-Рогачевського, Луначарського (45—47)).

Почтова скринька

Фотографії: II з'їзді „Плуга“ (2), II з'їзді „Плуга“ (5), сцена І дії „97“ (20), Комсомольці-плужани (26), Ол. Васоркин (38), типи „97“ (40), II з'їзді „Плуга“ (41).
На обкладинці—група плужан на виставці.

В І Д Р Е Д А К Ц І Й:

1. Редакція залишає за собою право скорочувати статті й робити зміни редакційного характеру.
2. Рукописи мусять бути чітко написані (краще надруковані на машинці) на одній стороні аркуша.
3. Передрук матеріалу із «Плужанина» дозволяється роботи при умові точного позначення джерела.
4. «Плужанина» в провінції можна набувати по філіях «Плуга», в книгарнях. Редакція висилає по одержанні поштовим переказом чи марками в листі вартості (Окреме число—30 коп.).
5. Все листування, замовлення, гроші посилати по адресі (точно!):

Харків, вул. К. Лібкнехта 11. Редакція журналу „Плужанин“.

ПЛУЖАНИН

Орган ЦК і Харківської філії спілки селянських письменників „ПЛУГ“

ЛИПЕНЬ 1925 РОКУ

№ 3

ПРО НЕУЦТВО Й НЕУКІВ

„У нас страшенно поширене не-
уцтво, а бажання вчитися непомітно.“

О. Дорошкевич. Диспут «Просвіта
чи Європа?» у Києві („Життя й револю-
ція“, № 5., стор. 85).

Останні місяці літературна дискусія точиться біля проблеми «Про-
та чи Європа», тоб-то мистецька кваліфікація чи мистецьке неуцтво,
чому вороги «Плуга» на чолі з тов. М. Хвильовим із «Гарту» нама-
ються виобразити справу так, ніби «Плуг» є не тільки організація не-
у, але й захисників неуцтва, захисників «сопливої когорти» (вислів М. Хви-
льового, див. № 23 «Культура й Побут»). Гострі слова М. Хвильового на
ресу робітнице-селянської літературної молоді злорадісно підхопили
Зеров, М. Могилянський, «ланкісти», як бачимо з епіграфа О. Дорош-
кевича, хоч взагалі він визнає те, чого не визнають інші: зв'язок
письменства з робіськорівством.

Відповідаємо: так, «Плуг» визнає себе маловченим. „Плуг“
існує тільки три роки, а за три роки юнаки, й юнки що походили з села й
ють елементарну освіту, не можуть зрівнятися з тими, хто покінчив
університети, читає на різних мовах і мав вільний час удосконалюватися
в мистецькій штудії.

І сором тим, хто (як тов. М. Хвильовий, що до того носить ім'я
пролетарського письменника) глузує з нашого робітнице-селянського
уцтва (неуцтва в загальній масі звичайно, бо окремі наші члени вже
вросли з нього й по-товариському допомагають тепер іншим здобути
необхідні знання).

Але неправда те, що „непомітно бажання вчитися“. Вся наша колек-
тивна праця проходить під гаслом учоби. Весь другий плужанський з'їзд,
що йому присвячуємо це число „Плужанина“, проходив, як побачить
читач із резолюцій, під цим гаслом. І хто згадає плужан 3—2—1 рік на-
зад, той здивується колосальним успіхам, що зробила революційна селян-
ська молодь за ці роки самотужки, не тільки без допомоги з боку цих
знавців мистецької штуки—М. Зерових і М. Могилянських, ба навіть під
їхні призирилі смішки.

Отже ми хочемо вчитися і вчимося, і навчимося, щоб
нам не перешкоджало, аж до таких товаришів, як М. Хвильовий.

Доказом цього є і наш „Плужанин“, де ми так само самотужки на-
вчаємо шляхи для свого розвитку й даємо посильні товариські поради.
„Плужанин“ не може бути якимось підручником для початкуючого автора
ця цього не вистачить ні місця, ні сил, ні технічних можливостей читай
про це резолюцію II з'їзду „Плуга“).

Але він буде тягти до учоби, до технічного удосконалення, тягне, починаючи зі свого першого числа.

А в цьому числі кидаємо одвертий виклик усім тим, хто обче робітниче-селянську молодь у нецтві і небажанні вчитися:

Коли ви лаєте її, робітниче-селянську літературну молодь, бачити її кваліфікованою, технічно удосконаленою, а не для того, стерти її з літературного фону, здескредитувати, коли ваша лайка є ка товариська, тоб-то, за собою має бажання допомогти—та помагайте! Пишіть те і так, щоб молоді автори набували з порад знання, виправляли свої хиби.

Так, Слова про боротьбу з нецтвом ми чули, а діла ще не бачили. Отож „неуки“ саме його й чекають.

Редакція

Засідання II з'їзду «Плуга»

...Коли ми говоримо про пролетарського письменника, ми повинні під цим розуміти не 10 і не 20 імен, ми мусимо розуміти десятки тисяч людей, що працюють в робітничій і селянській пресі... Треба систематично й люб'яче допомагати вийти на шлях тим самородкам, талановитим людям із робітничої та селянської маси, що гуртуються навколо наших літературних організацій, іноді ще досить непоказних, але організацій, що набирають масового характеру, які повинні зібрати навколо себе цих нових людей...

(З промови т. Зінов'єва на урочистому засіданні до 10 роковин роб. преси)

ОРГАНІЗАЦІЯ ЛІТРУХУ

ПРО РОБОТУ ЛІТГУРТКІВ «ПЛУГА»

(В порядку обговорення)

Товаришам, що знайомі з роботою літературних гуртків або які приймають у ній участь, кидається в-вічі такий факт: наші літ-ки занадто захоплюються розглядом та демонструванням творчости членів і в головному свою роботу до цього й зводять.

На нашу думку, конче потрібно і в цій роботі, подібно до інших сфер життя, вести працю планово, систематично і, головне, не забувати, нам потрібно вчитись.

Голе демонстрування своєї творчости приводить до того, що гурток зводиться в невеличку групу товаришів, що пишуть, і позбавляється основної ознаки—масової, громадської роботи.

Отже, впорядкування роботи по певному календарному плану не тільки зайвим; оснóвні стежки, по яких повинна розвиватись робота—це вивчення творчости нашої революційної доби, впорядкування літературних гуртків; читка й обговорення творчости членів гуртка і, врешті, участь в газеті й видання свого усного журналу. Розглянемо кожну галузь окрема.

1. Вивчення революційної—пожовтневої літератури. Зрозуміло, тут доводиться домовитись про те, як саме вивчати. Нам думається, що треба уникати гастролування від одного письменника до другого та від української до російської літератури, а побудувати всю роботу на принципах систематичности, конкретизації.

Розбивається весь цикл на періоди по економічно-суспільних ознаках. Напр., 1-шу тему: 1905 рік і його відображення в літературі можливо розбити на підтеми: селянство в революції 1905 року, робітники, інтелігенція й т. ин. Далі, II-га тема: доба реакції—відбиток її в літературі. Імперіалістична війна. IV. Лютнева революція. Горожанська війна. Жовтень. V. Часи військового комунізму. VI. Мирне будівництво Радвлади й т. ин. Це лише схема, що потребує розробки. Коли така тема береться, робиться доповідь і співдоповідь про змалювання цієї доби як в українській, так і в російській літературі, підкреслюється, в який спосіб різні письменники—представники різних суспільних шарів відображали це в своїй творчості і, нарешті, роблять висновки, як-же відображено нашими пролетарськими та революційно-селянськими письменниками цю добу й оскільки збоку та вірно її відбито.

Ці теми при колективній розробці членами гуртка будуть цікаві для кожного загалу, чи то в сільбуді, чи то в клубі, і навіть можуть іти на супровід чарівного лихтаря (бо окремі діaposитиви знайти можна).

2. В галузі розгляду творчости товаришів головне—втягти всіх членів гуртка до обговорення і привчити висловлювати свої враження щодо твору, чи іншого твору. (Деякий матеріал по цьому питанню є в попередньому числі «Плужанина»).

3. Літературний суд, та ще по можливості інсценізований, один з найкращих методів роботи; він викликає найбільшу цікавість і активність, зачеплює досить глибоко літературне явище. Краще всього проводити над окремим типом із твору, а не над цілим твором.

4. Про стінгазету говорити не буду; зупинюсь ще на усному налі. Усний журнал, що складається на взірці друкованого й має поезії, прози, статті-огляди літературні, хроніку літ. життя, гумор, сатиру, врешті, бібліографію (рецензування книжок)—теж один із засобів, що дає можливість ширше виявитись кожному товаришові і привчає до серйозної літературної роботи.

Подаючи оці думки, гадаю, що товариші, які працюють у цій газеті, висловляться, а це дасть матеріяли для вироблення керуючими певних вказівок методологічного і практичного характеру в роботі гуртка—ж вказівки конче потрібні, бо гуртки помацьки вишукують шляхи роботи.

Л. Чернець

ПОТРІБНА В «ПЛУЗІ» ЄВРЕЙСЬКА

Багато вже говорилося й говориться про необхідність протидії виведенню старої буржуазної літератури нової пролетарської, класово-визвольної, художньої літератури. Література для села—справа першорядного значіння. Останнє питання вирішувати взявся «Плуг», даючи українським селу потрібну нову літературну творчість. Але не треба забувати, що українське село складається з різних національностей, і кожна національність потребує селянської літератури на своїй мові. Зокрема, єврейське населення на Україні переживає час, коли значна частина його бере участь у хліборобстві, і нині вже маємо значну кількість сільських господарів (колективів, комун на степах Херсонщини й по інших губ.), де працюють виключно євреї.

Цій частині сільського населення, крім агрономічної допомоги, так само потрібна художня агропропаганда, приступна література на єврейській мові.

Це завдання також повинен виконати «Плуг», організовуючи в селі єврейські секції. З таких міркувань Кам'янецька філія «Плуга» й зорганізувала в селі Центр. робітничому клубі єврейський літературно-творчий гурток «Плуг». Цей гурток поставив перед собою такі завдання:

- 1) об'єднати всі літературно-творчі сили Кам'янецької периферії, щоб разом творили єврейською мовою;
- 2) дати можливість розвиватися єврейській культурі, даючи їй матеріял, а особливо хліборобському, потрібну сучасну літературу;
- 3) ознайомитись з літературою інших національностей, зокрема українською.

Гурток засновано в лютому місяці. З того часу він вів підготовчу роботу по влаштуванню вечора спогадів, присвяченого євписьменникові, та організації оформлювався.

Зараз у ньому нараховується 10 членів. Обрано президію з т.т. Штейнбуга й Бондаря. Товариші завзято почали працювати певні надії, що їхня робота принесе гарні наслідки.

Іс. Саневич

Від редакції: Тов. Саневич порушив важливу й принципову справу обслуговування сільського населення національних меншостей. На Україні є цілі села, райони, де значну більшість складають поляки, євреї, німці, румуни й ин. Безумовно, місцеві плужанські гуртки повинні все це брати на увагу й організовувати відповідним чином свою роботу.

ІІ-й Всеукраїнський з'їзд „Плуга“

На час ІІ свого з'їзду (3 квітня 1925 р.) Спілка «Плуг» мала 17 філій та 53 літгуртів **Дійсних членів**. «Плуга» було 183, з них: **членів КПБУ**,—22%, **ЛКСМУ** 21,3%, **безпарт.**—56,7% **по соціальному стану**: селян—73%, робітників—10%, ремісників—1,6%, інтелігентів—13,2%. **По націон.** укр.—94,6%, євреїв 2,2%, рослян—1,6%, поляків—0,8%, молдаван—0,8%.

ПОСТАНОВА ПОЛІТБЮРА ЦК КП (б) У
ПРО УКРАЇНСЬКІ ХУДОЖНІ УГРУПОВАННЯ

Та широка літературна дискусія, що відбулася на Україні зимою й по весні, різні суперечки й «літбої» письменницьких організацій (зокрема спори «Плуга» й «Гарту»), мали своїм наслідком відповідну постанову, що її ухвалило Політбюро Компартії 10/IV 1925 р. з приводу доклада Агітпропа ЦК КП(б)У. Нижче подаємо всю постанову, взятую з органа ВУЦВКУ «Вісти» від 22/IV 1925 р.

Звертаємо увагу наших низових осередків на ті місця постанови, де Політбюро вказує на хиби «Гарту» (значить, «Плуг» був правий, нападаючи на «Гарт» на його I Всеукр. З'їзді) та на завдання й роль «Плуга», яко організації селянських письменників.

Редакція

I. Про «Гарт»

Політбюро ще раз підтверджує, що ні одна з існуючих літературних організацій, у тому числі й «Гарт», не можуть претендувати на єдине представництво партії в ділянці художньої літератури і на монопольне переведення партійної лінії в цій ділянці.

У той-же час ПБ ЦК визнає за шкідливе агітацію проти «Гарту», наче-б то організації націоналістичної, ворожої партії та ин. Не зважаючи на деякі дефекти, що виявились не в досить широкому охопленню пролетарських письменників, зокрема письменників з робкорів, та деяку кастову замкненість, ПБ ЦК визнає, що «Гарт» за весь час існування виконав велику працю що до об'єднання навколо партії й Радянської влади найбільш живих і талановитих сил сучасної української літератури та поезії. «Гарт» до певної міри об'єднав український пролетарський письменницький фронт проти буржуазно-націоналістичної ідеології. На з'їзді «Гарту» відзначено дефекти й ухвалено відповідні постанови для їх усунення.

II. Про «Плуг»

Існуюча організація селянських письменників «Плуг» провадить велику й важливу працю, яку партії слід всебічно підтримувати, але з тим, щоб місцеві групи «Плуг» не набирали масового характеру й не зливалися з організаціями сількорів. Робкори й сількори, як зазначено в резолюції XIII-го з'їзду, є лише резерв, з якого шляхом роботи літорганізацій повинні виробитись пролетарські та селянські письменники. Що до «Плуга», то він повинен залишатись організацією селянських письменників в ділянці художньої літератури. Місцеві осередки «Плуга» можуть виникати тільки там, де є партійні організації, що можуть керувати їхньою роботою. ЦК пропонує парторганізаціям взяти на себе це завдання і ні в якому разі не допускати відриву місцевих груп «Плуга» від партії.

III. Про попутників

До організацій попутників на Україні (Ланка, група літераторів, що об'єдналася навколо журналу «Життя й Революція»), яка приймає платформу Радвлади, слід додержуватись тієї-ж лінії, що зазначена про попутників у загально-партійних постановах.

IV. Про Всеукраїнський центр пролетарських письменників

Визнати організацію єдиного Всеукраїнського центру пролетарських письменників за передчасну, бо для такого центру немає ще певних умов.

V. Про художню критику

ОБАН ЦК вважає за необхідне організувати серйозну марксівську критику біографію, яка-б викрила дефекти та збочення, що є як серед письменників «Гарту», так і серед інших літературних угруповань. Ця критика, зокремуючи талановитих радянських письменників, разом з тим повинна вказати їхні помилки, які бувають тому, що ці письменники не завжди глибоко розуміють радянську політику, а також направляти їх на ліквідацію буржуазних та націоналістичних пересадків.

ПРО НАРОДНІ ПІСНІ

В неділю ввечері вийдеш на село й почуєш молоді співи де-небудь у лісі або на колодках; співає молодь, іноді сама не знаючи, що то за пісні, звідки вони взялися. Разом з піснею «Долой, долой манахов» почуєш і зовсім незрозумілу зозуленьку, сидя на помості, «Тече річка під явором» і т. ін. Можна помітити, як нові пісні, з революційним змістом, проходять по селу; але більше можна помітити, як зникають подекуди старовинні пісні на «вічні» теми (кохання, нещасливий шлюб і т. п.).

З одного боку, поширення нових пісень, особливо комсомольських— це добре; а з другого—погано те, що зовсім зникають гарні пісні, і рідко-рідко пощастить упросити яку-небудь жінку хоч переказати слова пісні, щоб не загрожувало через декілька років зовсім зникнути з пам'яті людської.

Одно з завдань наших гуртків, особливо сільських—збирати ці пісні, щоб вони уціліли; про значіння такої роботи говорити не треба—воно само по собі. Скажу, що в процесі збирання іноді дістають цікавих пісень, що до змісту та характеристики цих пісень.

Двома співробітниками нашого гуртка за досить короткий період було зібрано 78 народних пісень, які являються майже невідомими для широких кол громадянства (інтелігентного).

На $\frac{1}{3}$ цих пісень помітно російський вплив; російські слова, звороти і т. ін.

По змісту ці 78 зразків народної творчості поділяються так:

кохання (по більшості нещасливе)	29
пісні про шлюб і життя після нього	21
„Материнські“ пісні (сум за дочкою заміжною, вбитим сином)	12
революційні пісні	9
інші (парубочькі, дівочі й т. д.)	7

Цікаво, що жіночих пісень більше: на 78 пісень—51 жіноча. Зовсім невідомі кількість революційних пісень (співають «Долой манахов», «Гей, комсомольці», «Молода гвардія» й т. д.). Червоноармійських пісень зовсім не зібрано.

Як бачимо, висновки цікаві, але ще більш показові вони будуть, коли всі гуртки вставлять в програм своєї роботи пакт: «Збирання народних пісень»¹⁾.

Вас. Нагорський

¹⁾ Редакція погоджується з автором що до важливості такої роботи саме для письменницької організації, а поруч з тим вказує на значну наукову вартість цієї роботи. Потрібно лише, щоб такі гуртки зв'язувались з нашими науковими осередками в цій справі (різні комісії при Українській Академії Наук у Києві), звідки можна було б дістати методичний матеріал, як збирати, що саме записувати, щоб така робота була як мога більш продуктивною.

РЕЗОЛЮЦІЇ ІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО З'ІЗДУ «ПЛУГА»

(Квітня 3—6 1925 р.)

1. Резолюція по докладу тов. Пилипенка „Плуг“ на ідеологічному фронті

1. Велетенськими зусиллями робітниче-селянських мас під керівництвом Комуністичної партії Радянська країна відбуває зруйноване імперіялістичною й громадянською війною господарство. Цей під'йом матеріального добробуту разом із поширенням світогляду трудящих, що являється наслідком Жовтневого перевороту, породжує величезний зріст культурних потреб. Таким чином, ми вступаємо в добу культурної революції, що обумовлює дальніший процес наближення до комуністичного суспільства.

2. Пролетарське мистецтво (література в першу чергу) починаючи від нечувано-широкого масштабом своїм руху робіськорів, літгуртків, стінгазет і т. ін. до ідеологічно усвідомленої літературно-художньої продукції—є одна з головніших і складніших ділянок фронту культурної революції.

3. Але складність господарчих форм у Радянській країні в переходову добу, добу НЄП'и, форм, що почасти являються ворожими одна одній, продовжують разом із ростом свідомости робітниче-селянських мас також реставрацію старої ідеології буржуазії і разом оформлення нової буржуазії, що виявляється, в свою чергу, в літературній продукції свідомих і несвідомих агентів цієї буржуазії.

4. Таким чином, як не припиняється в нас класова боротьба взагалі, так не припиняється вона й на літературному фронті. Революційна селянська література, осівна суть якої має полягати в пропаганді ідеї «змички» і тих суспільно-громадських і господарських форм, що допомагають селянству стати на шлях комуністичного будівництва, має бути зброєю в руках трудящих проти класових угруповань на селі, що допомагають буржуазії стримувати процес наближення до комунізму.

5. Блок сільської бідноти з радянським середняцтвом проти куркульні відповідним способом одбивається в літературі. Підтримувати цей блок має спілка «Плуг», гуртуючи навколо себе тих письменників, що визнають диктатуру пролетаріята й керуються постановами комуністичної партії, художньо відображаючи їх у своїх творах у формі, приступній широким селянським масам.

6. Всі ці положення «Плуг» уже зафіксував у своїй ідеологічній і художній платформі, збудованій на основі платформи «Октябрія» ще на початку свого існування, і в своїй дальшій роботі буде керуватися ними. Відночас «Плуг» приймає в основі постанови І Всесоюдної Конференції Пролетписьменників, вважаючи одначе, що, відповідно соціально-економічним умовам на Україні, ці постанови мають бути де в чому змінені й доповнені, що має бути пророблено Всеукраїнським З'їздом Пролетписьменників, де повинен взяти участь і «Плуг», як організація, що обстоює пролетарську ідеологію.

7. «Плуг» категорично заперечує залічування революційно-селянських письменників до так званих «попутників», вважаючи, що трудове селянство являється союзником і сутрудовником пролетаріята, здібним, за вченням тов. Леніна, перейти до комуністичного будівництва шляхом кооперування й колективізації.

8. Що до «попутників»—«Плуг» вважає, що на Україні: 1) вони не відіграють значної ролі, 2) що значна частина їх уже працює активно й чесно в лавах пролетарських і революційно-селянських організацій, 3) що до них не повинна провадитися політика нещадної репресії, як на-

слідок безпідставної пихи деяких революційних письменників, що, однак, не має а ні на хвилину припиняти непримиримої ідеологічно, але тактично-обережної формальної критики всіх можливих ухилів «попутників».

9. В справах взаємовідношень літературних угруповань на Україні «Плуг» лишається на своїх попередніх позиціях, цеб-то, вважає необхідним обстоювати гегемонію пролетарської літератури, що здійснюється через певні літорганізації. Такою організацією мав-би бути «Гарт». Але тактична лінія «Гарту», занята їм у справах організації літруху на Україні, змушує зараз зректися тимчасово утворення єдиного центру, з яким-би мав блокуватися «Плуг», зберігаючи свою автономію, яко революційно-селянської організації.

Примітка I: З'їзд підтверджує постанову що до участі в В. А. П. П. вважаючи своє представництво в ньому тимчасовим до організації Всеукраїнського Центру, після чого «Плуг» в'язатиметься з пролетліторганізаціями через цей Центр.

Примітка II: При організації пролетасоціацій на місцях філії «Плуга» блокують з ними, не втрачаючи своєї самостійності.

Примітка III: «Плуг» бере участь разом з однородними організаціями в утворенні Всесоюзного центру революційно-селянських письменників.

10. Це не мусить спиняти допомоги з боку «Плуга» організації пролетарських літературних груп, що беруть в основу платформу «Октября», допускаючи вступ у ці групи (зразком яких є «Молот») тих своїх членів, що здатні обслуговувати робітничі маси відповідним художнім матеріалом.

Примітка. Згідно параграфа 3 статуту «Плуга» члени його можуть вступати до пролетліторганізацій, не пориваючи свого зв'язку з «Плугом» і роботи в ньому.

11. Беручи участь у тимчасовій формі об'єднання пролетліторганізацій на Україні—Бюрі Зв'язку, «Плуг» вважає потрібним залучити до участі в ньому й «Гарт», як найсильнішу літорганізацію на Україні.

Через свого представника в Бюрі Зв'язку «Плуг» домагатиметься найскорішого скликання Всеукраїнського З'їзду Пролетписьменників, де чільне місце має зайняти «Гарт», при умові визнання в основі платформи «Октября».

12. Що до російських пролетліторганізацій—«Плуг» вважає, що вони ступнево мають стати секціями єдиних асоціацій пролетписьменників, де пріоритет має належати роботі українською мовою, як одного з головніших політичних завдань на Україні, завдань укріплення змички пролетаріята з селянством, що ні в якій мірі, звичайно, не має обмежувати задоволення культурних потреб нацменшостей на Україні.

13. Для переведення в життя ідеологічних завдань спілка «Плуг» у зв'язку з постановами XIII З'їзду РКП, має особливу увагу звернути на виробництво в галузі створення нової юнацької й дитячої літератури, втягнення в літературну працю жіноцтва, організації критично-бібліографічної роботи, а також обслуговування трудящих мас Західної України,— все шляхом засновання відповідних секцій і студій.

Примітка. Відночас «Плуг» має прикласти всі зусилля до перенесення своїх ідеологічних засад і методів практичної роботи на інші галузі мистецтва, засновуючи навколо себе відповідні організації—художні колективи й майстерні.

14. Оснівні творчі зусілля «Плуга» мають бути скеровані на художнє відображення нового побуту, боротьбу з просвітанством і церковщиною

при чому з'їзд «Плуга» зазначає корисний вплив у цій справі комсомольської частини «Плуга», що й надалі має бути оснiвним двигуном, відповідно тій ролі, що виконує комсомол в соціально-побутових процесах на селі.

15. Лишаючись що до формалістичних мистецьких шкіл на позиціях, що зазначені в платформі «Плуга», з'їзд зазначає гостру потребу підвищення художньої кваліфікації своїх членів, для чого особливу увагу звернути на роботу літературних студій і самоосвіту окремих плужан. Журнал «Плужанин» в основу своєї програми має поставити керівництво й допомогу плужнам у справах літтехніки, не умаляючи своїх завдань, яко організаційно-інформаційного органу «Плуга».

16. В своїй організаційній праці «Плуг», як і раніше, має повільно й обережно розгортати свою периферію, забезпечуючи свої філії належним політкерівництвом і тісно звязуючи їх з політосвітніми установами, насамперед сільбудами.

17. Кладучи в основу своєї діяльності свою платформу, що безпосередньо випливає з оснiвних засад комуністичної партії в галузі мистецтва, спілка «Плуг» і надалі коритиметься всім постановам компартз'їздів і органів компартії в цій справі.

18. З'їзд доручає ЦК «Плуга» керуватися в дальшій праці своєю платформою і цими тезами в період до чергового з'їзду «Плуга», що призначається, як звичайно, в 4-ту річницю «Плуга»—3-го квітня 1926 року.

2. Резолюція в справі літературної критики

1. Поруч з художньою літературою, що виховує читача через художньо-образне письмо, в сучасний момент є ще пекуча потреба і в критиці, що, виховуючи читача, з одного боку вказувала-б на хиби та намічала-б творчі шляхи письменників—з другого.

2. Ця потреба є остільки важлива, що за розв'язання її взявся XIII З'їзд РКП, в резолюції якого про пресу пунктом 19 зазначено: «Необхідно поставити витриману партійну критику, яка, виділяючи й підтримуючи талановитих радянських письменників, поруч з тим вказувала-б їхні помилки, що є наслідком не досить ясного розуміння цими письменниками характеру Радянського ладу, і скерувала-б їх на переборення буржуазних забобонів...»

...З'їзд підкреслює необхідність урегулювання питання про літературну критику та можливо повнішого партійного освітлення зразків художньої літератури на сторінках радянсько-партійної преси»...

3. Всеююзний З'їзд пролетписьменників, керуючись цими вказівками партії, питання про критику деталізував, ухваливши цілу резолюцію в цій справі (див. журн. „Плужанин“ ч. 2, стор. 17).

4. Приймаючи все це за основу II З'їзд „Плуга“ зазначає, що:

а) спілка „Плуг“ втягла до себе літературно-творчі сили села, відсталі з боку літературної техніки;

б) склад плужан є в більшості партійно-комсомольський, незаможницький, що в ідеології своєї творчості керуються почасти класовою свідомістю, а почасти здоровим соціальним інстинктом, а тому, приймаючи резолюції і XIII З'їзду РКП (про пресу) і Всесоюзного З'їзду пролетписьменників, як загально-керівничі постулати, II-й З'їзд „Плуга“ звертає увагу своєї організації на ліквідацію в першу чергу літературно-технічної відсталості серед своїх членів.

5. В цьому напрямкові II Плужанський З'їзд ухвалює:

а) повести роботу через пресу шляхом уміщення керуючого критичного матеріалу, як теоретичного, так у першу чергу аналізу творчості окремих тт. плужан;

б) подавати для низових організацій проспекти вправ по розробці ідейно-теоретичних питань;
в) місцевим студійцям стежити за пресою і весь відповідний матеріал цілеспрямовано пророблювати, чи на закритих засіданнях-нарадах, чи шляхом індивідуальної обробки;
г) дбаючи за підвищення власної кваліфікації, звернути увагу місцевих філій на прищеплення художньо-мистецького смаку своїм аудиторіям, використовуючи для цього прилюдні вечірки.
Особливу увагу філіям звернути на ліквідацію художньо-теоретичної неграмотності своїх гуртків.

6. Виходячи із постанов З'їздів РКП, пролетписьменників, а також і партформ "Плуга" ("примат" змісту над формою) і стоючи перед несебекою засмічення організації впливом ворожої ідеології як з боку груп, що "Плуг" обслуговує, так і з боку дрібно буржуазних літературних теорій, II З'їзд звертає увагу на ідеологічну чіткість у плужанському складі та літературній продукції.

7. В цій галузі З'їзд пропонує: поруч з вивченням літературної техніки вивчати й ширити марксіський метод дослідження літературних явищ, з допомогою якого як письменники, так і читачі змогли-б виправити всі ідеологічні збочення твору, якими-б формалістично-мистецькими серпантинми він не прикривався.

8. Для цього через пресу поруч із зразками теоретично-художнього матеріалу, подавати керуючий матеріал критично-марксіського характеру, конструючи його творами як плужан, так і інших літ. угруповань.

9. Філіям на місцях підібрати критично-марксіську літературу за рекомендацією ЦК "Плуга" і подбати про критично-марксіську підготовку своїх членів.

Особливу увагу треба звернути на прилюдні демонстрації літтворів (вечірки), використовуючи їх як громадський виховуючий чинник.

10. Для найліпшого керування радянською суспільністю, спілці треба подбати про ліквідацію громадсько-політичної несвідомості своїх кадрів, і боротися з несвідомістю тих шарів суспільности, що їх "Плуг" обслуговує.

3. Резолюція по докладу "Плуг" і сількори

1. Сількорівський рух на Україні, що розпочався кілька років тому, зараз набрав широких розмірів: нині ми маємо багатотисячну армію політично-свідомих сількорів, які творять актив села.

2. Удосконалившись у писанні звичайних газетних дописів, а також конуючи значіння революційно-художньої творчости для мас, сількори стремлять до зображень тих чи інших своїх спостережень у художніх формах.

3. Сількорівські гуртки на місцях є громадсько-політичними організаціями, і їхні завдання не тотожні з завданням літгуртків "Плуга" на селі, що є громадсько-мистецькими організаціями. Сількорівські гуртки організаційно підлягають своїм сількорівським бюрам, а політичне керівництво над ними належить партійним осередкам.

4. Але сількорівська армія є резерв, з якого "Плуг" мусить поповнювати себе молодими революційно-художніми силами.

Через це З'їзд ухвалює:

а) Надалі, яко мога більше, поглиблювати й поширювати роботу "Плуга" серед сількорівських мас.

б) Там, де є наявність сил для утворення літературних організацій, а також надія на політичне керівництво над ними, утворювати серед сількорів літгуртки "Плуга".

в) В цілій сількорівській масі виявляти сількорів, що мають художній хист, і залучати їх до літгуртків „Плуга“.

г) Літгурткам „Плуга“ як-найтісніше звязатися з сількорівськими гуртками як для контактування практичної роботи, так і для пропагування серед сількорів ідеї революційно-художньої творчості.

г) Зв'язатися з поодинокими сількорами-митцями, що по своїй територіяльній віддаленості не мають змоги бути членами літгуртків „Плуга“, і допомагати їм у їхній літературно-художній роботі.

д) В центрах сприяти просуненню в газети та журнали сількорівських художніх творів, що послужить стимулом для дальнішої сількорівської роботи.

е) В кожному числі «Плужанина» давати статті про сількорів та їхню працю, в яких трактувати питання про збудження художньої думки серед сількорів, про практичний зв'язок сількорів з «Плугом» та про виховання сількорів, яко революційно-селянських письменників, що мають поповнювати плужанські лави.

4. Резолюція в справі жіночої секції «Плуга»

Пробудження активності революційного селянства до літературно-громадського життя поставило питання про втягнення в роботу жіноцтва.

Як партія провадить політичну роботу через окремий жінвідділ, так літгромадська робота вимагає утворення жінсекцій. Такою є секція при ЦК «Плуга». Жінсекції на місцях мають утворюватися тільки при філіях. На чолі жінсекцій повинні стояти дійсні члени «Плуга», по можливості партійки або комсомолки. В своїй роботі вони зв'язані з філією відповідним жінвідділом й центральною секцією. Своїм завданням жінсекції мають:

а) шляхом систематичної планової роботи виробити кадри жінок-літераторів, що обслуговували-б спеціальні жіночі журнали й загальну радянсько-партійну пресу;

б) освітлення в літературі економічного, громадського становища жінки в боротьбі за новий побут;

в) тримати зв'язок з виділеними центральною секцією «Плуга» товаришками і з свого боку провадити прикріплення товаришок до окремих гуртків, а також допомагати виявленню серед сількорівських мас жінок, що мають хист до літпраці;

г) притягнення до роботи жінсекцій членів «Плуга»;

г) Крім поглибленої роботи, кожний член жінсекцій має приймати участь к загальних студіях.

5. Література для дітей у роботі „Плуга“

(Тези-резолюція Центр. Студії Дитячої Літератури «Плуга»)

1. Скрізь—у центрі й на місцях відчувається гостра потреба в новій книжці для дітей. Цього вимагали вчителі на своїх конференціях, з'їздах, вечірках «Плуга», цього вимагає 16.000 шкіл і дитячих будинків, 8.400.000 дітей віком від 8 до 16 років, з них 1.500.000 учнів шкіл.

2. Стара школа й старі видавництва мали значну кількість літератури для дітей, просякненої певною буржуазно-класовою ідеологією, напоєної релігійними, сентиментальними елементами, мораллю, призначеної для виховання рабів і покірних слуг капітала.

3. Жовтнева революція цілковито змінила всю систему виховання дітей, поклала нові підвалини в усіх галузях життя, зокрема в літературі

мистецтві. Довелося величезні запаси й здобутки старих авторів на 80% викинути.

4. Нова дитяча книжка може бути створена новими революційними письменниками та тими з попутників, що прийняли Жовтневу революцію.

5. Проглядаючи річну роботу «Плуга», мусимо констатувати значні наслідки літпродукції в галузі літератури для дітей, а саме: 80% книжок серії «Бібліотека селянина», систематичне обслуговування журналу «Червоні Квіти», газет: «Юний Ленінець», «На Зміну», окремі видання, переважна більшість творів по різних читанках, збірках, альманахах, хрестоматіях «Червоні Свята», «Червоний Шлях», «До Перемоги», «Жовтневі Квіти», «З Боротьби», «Життя й Слово», «Комуна») і т. п.

6. Цілком логічно, що і в дальнішій роботі «Плуга» цей ухил в бік літератури для дітей буде, він природний, потрібний, його безумовно треба зміцнити, оформити.

7. Увага літературі для дітей з боку Наркомосвіти, постанова Наукпедкому Головоцвиху (див. «Плужанин» ч. 2) про збільшення роботи «Плуга» в цьому напрямку, утворення спеціального сектора дитячої літератури (Держ. Вид. України), початок серій «Дитячий театр», бібліотека шкільної молоді, книжка для малих дітей («Книгоспілка») і т. п.—дають цілком реальні гарантії на повне використання літпродукції революційних письменників, в тому числі й плужан, що особливо цінні, яко письменники нової книжки для сільської дитини.

8. Досвід минулої роботи Центральної Студії дитячої літератури при ЦК «Плуга» накреслює певні форми роботи в цій справі:

9. При більш міцних філіях, а почасти й літгуртках, педкурсах і ІНО мусять існувати студії дитячої літератури, що працюють за керівництвом окремого члена «Плуга» в контакт з Центральною Студією.

10. Питання літератури для дітей близько підходить до педагогічних проблем і принципів. Студії мають тісний контакт з методичними комітетами Наросвіти, інспекторськими апаратами, з бюроми по дитячому руху, Репертуарними Радами й т. д.¹⁾

11. По дитячих клубах, бібліотеках, окремих колективах Юних Ленінців, окремих установах накоплюється значний досвід у справі з'ясування дитячих інтересів, тем, потреб, дитячого лексикону, реагування дитини-читача на нові твори й т. п. Без використання цього досвіду й орієнтації на дані його неможлива вірна лінія авторських спроб і шукань.

12. Для більшості письменників сучасний побут дитячий мало відомий. Участь у роботі студій робітників дитячих установ, бібліотек, комсомольців із дитячих піонерських груп, самих дітей дасть змогу виправляти хиби в змалюванні побуту, що до мови, взагалі пристосованості даного твору до дитячої маси, відповідно вимог різного віку дітей.

13. Буйний зріст дитячої творчості в формі стінних газет, рукописних журналів, збірників, п'єс, віршів, утворення численних організацій дитячих пікорів—потрібує вмілого керівництва з боку педагога. Допомогти й направити роботу таких дитячих редкомісій, редколегій, диткорів, груп—один з обов'язків студії та її членів.

14. Часто книжки для дітей мало придатні малим читачам мовою, будовою речень, складом термінів, фабулою, а чи й темою. Студія придивляється до дитячих творів, вчиться у них, а головне—ввесь час повинна мати на увазі саме таких читачів, якими є автори дитячих творів.

¹⁾ Див. постанови 4 ої сесії Наукпедкому в цьому числі як раз у справі контакту такого.—Ред.

15. Конкретними формами звязку студії чи цілого гуртка «Плуга» або групи товаришів з дитячою масою визнаються: а) участь представників дитячої редколегії, окремих пікорів, шкілкорів у засіданнях студії, її роботі; б) участь членів студій у засіданнях і роботі дитячих редколегій, бюрі пікорів, шкілкорів; в) доклади про дитячу літературу на вчительських зборах, конференціях, нарадах; г) створення спеціальних гуртків по дитячій літературі при педкурсах, ІНО із числа студентів; ґ) дебатування й оживлення справи на сторінках місцевої преси в формі звітів про роботу студій, огляд дитячих газет стінних, дитячих журналів і т. п.

16. В справі засновання спеціальних дитячих літгуртків («плуженят») слід утриматися від таких заходів, натомість допомагаючи всебічно роботі місцевих бюрів і груп пікорів і шкілкорів.

17. Особливу увагу в творчості звернути на літературу: а) для дошкільного віку (цілковита відсутність радянських книжок для малих дітей), б) художню—беручи теми з виробничого життя, стану дітей-наймитів, дітей-робітників, селян в різних галузях народного господарства СРСР, в) дитячі п'єси-інсценізації, пристосовані переважно до тем комплексів нових програмів. Головоцвуху (Порадник соцвиху), ґ) науково-популярні, звязані з економічними даними й особливостями УСРР, ґ) з життя природи й суспільства, тварин, комах, птахів і т. п.—проводячи ідею службової ролі природи, біо-соціологічних законів співжиття й т. п.

6. Резолюція в справі видання „Плужанина“

Заслухавши доповідь Редколегії журналу «Плужанин», II Всеукраїнський З'їзд «Плуга» ухвалив:

1. Вважати видання спеціально плужанського органу за слушне, оскільки є потреба «Плугові» мати свою трибуну.

2. Вважаючи, що праця, пророблена Редколегією, велика й цінна, з'їзд все-ж таки пропонує зробити в цьому виданні такі зміни:

а) зробити журнал періодичним;

б) збільшити кількість аркушів;

в) розрахувати це видання переважно на плужанина, а не на літгурток, як було раніше, і для цього давати теоретично-керівничий матеріал у формі серйозних, змістовніших, більших розміром статтів; але для тих літгуртків, що не мають добре підготованих керівників, або філій, що не окріпили ще, теж давати місце для відповідних вказівок і порад;

ґ) розділ літпрактики поширити;

г) дати відділ рецензій на поточні видання з красного письменства й поезики;

д) давати орієнтовочні статті з мистецького життя взагалі (про різні літературні організації, угруповання, напрямки й ин.);

е) при виборі матеріалу до «Плужанина» давати перевагу філіям на місцях, бо харківські плужани мають більше можливості що до друкування своїх творів;

є) дати відповідне місце для вказівок що до праці плужан серед сількорів.

3. Для підведення міцної матеріальної бази журналу «Плужанин», заснувати при ЦК видавничий фонд «Плуга».

4. Місцевим філіям, літгурткам взяти активну участь в утворенні видавничого фонду, шляхом влаштування платних вечірок, виступів, концертів, відраховання від гонорару, зборів добровільних внесків і т. ин.

5. В міру зміцнення видавничого фонду ЦК «Плуга» приступити до видання окремих творів плужан з масовим тиражем і приступною ціною.

6. Всі суми, а рівно й видавнича справа «Плуга», мають бути централізовані з метою надати цій роботі плановості, витриманості, успішного розповсюдження, збирання й одбору кращих творів плужан.

7. Резолюція в справі організації драматичної продукції

З'їзд вважає організацію драматичної продукції для сільських театрів справою першорядної ваги, що допомагає розвиватися революційному світові серед широких верств селянства й наближає їх до пролетаріату, а тому з'їзд ухвалює:

1. Перетворити драмсекцію Харківської філії «Плуга» в центральну секцію при ЦК, яка має на меті керувати роботою драмсекцій філій.

2. Організувати майстерню при ЦК «Плуга», а також періодичні з'їзди, курси для драматургів-плужан. Проект організації доручити виробити й провести в життя центральній секції.

3. Пропонувати філіям виділити частину членів з відповідним хистом для праці в драмсекціях, яким доручається зв'язатися з театральними організаціями й драмгуртками, а також виявити творчі сили в галузі драматургії шляхом заповнення відповідної анкети. Для переведення цієї роботи використати апарат селбудинків.

4. Пропонувати секціям філій тримати зв'язок з центральною секцією й з драматургами своєї філії, для чого:

а) подавати інформаційний матеріал про практичну й теоретичну роботу (звіти, конспекти доповідей, теоретичні статті, плани роботи, вивчення літератури) через часописи «Плужанин» і «Селянський Будинок»;

б) поставити справу рецензування й виправки п'єс у секціях центру й філій, зобов'язати секції центру й філій давати авторам шляхом листування вичерпуючу відповідь після розгляду п'єс у секціях.

Одночасно давати інформацію в поштову скриньку «Плужанина».

5. Вважати бажаним колективний метод створення п'єс, для чого пропонувати драмсекціям проробити відповідну роботу.

6. Зобов'язати кожен драмсекцію філії давати в центр періодичні інформації про свою роботу.

Анкета учоту драматичних сил

1. Прізвище. 2. Адреса. 3. Які теми цікавлять. 4. З якими напрямками драмтворчості знайомий. 5. Чого бракує для праці і які вказівки бажає одержати. 6. Які п'єси писав (зміст і форма). 7. Які п'єси, що йдуть по театрах, подобаються. 8. Чи вважає можливим для себе колективну розробку п'єс і в яких формах.

8. Резолюція про секцію письменників Західньої України

1. Секція письменників Західньої України являється одною з складових частин «Плуга» і працює під загальним керівництвом, які всі інші секції ЦК «Плуга».

2. Метою цієї секції є:

а) відбивати в своїх творах радянський побут, даючи цим змогу закордонним масам Галичини, Буковини та американцям розуміти будівниче життя й побут молоді революційної радянської республіки та вміщати в закордонній комуністичній пресі, особливо в американській, свій матеріал;

б) давати літературно-мистецький матеріал радянському суспільству про життя та боротьбу закордонних працюючих мас з буржуазією та ворогами різних гатунків.

3. Для цієї праці секція ставить в обов'язок притягти та об'єднати в ряди «Плуга» всіх тих письменників, що стоять ідеологічно на платформі Жовтня, але перебувають поки-що самотніми, щоб-то неорганізованими, як по різних кутках України, так і за кордоном.

Всі плужани—уроженці Західної України вважаються членами секції і зв'язуються з Центральним Бюро секції в справах своєї специфічної роботи.

4. Секція повинна брати участь у радянській пресі взагалі, по змозі має видавати художню бібліотеку, зв'язуючись одночасно з такими організаціями, як Модр та організації політемігрантів.

5. Центральне Бюро секції знаходиться в Харкові і працює за керівництвом ЦК «Плуга».

9. Резолюція по докладу ревізійної комісії

Ознайомившись з матеріалом ревізійної комісії по обслідуванню діяльності ЦК і зокрема діловодства й грошової справи, З'їзд констатує, що з отриманням державної допомоги й налагодженням діловодства, організаційна робота ЦК і зв'язок його з місцями значно поліпшали. Одночасно з цим ревізійною комісією виявлено низку дефектів, що зазначені в акті ревізійної комісії.

З'їзд затверджує акт ревізійної комісії і пропонує майбутньому складу ЦК вжити слідуючих заходів для остаточного усунення організаційно-технічних хиб у роботі, а саме:

1. Установити певну систему в листуванні ЦК з філіями й літгуртками з тим, щоб центр про роботу місць, а місця про роботу ЦК були систематично поінформовані. Бажано, щоб ЦК надсидало копії своїх протоколів до філій. Зберігати все листування з плужанами й філіями в справах ЦК.

2. Плужанам-авторам, що надіслали свої твори, давати своєчасну відповідь про використання цих творів.

3. Завести літературний архів, де-б зберігалися матеріали що до творчості плужан, і поповнювати цей архів вирізками плужанських творів і рецензіями на них.

4. Поповнити плужанську книгозбірню в першу чергу творами плужан та іншими новими виданнями літературно-художніми та критичними; подбати про те, щоб книжки, які беруть для читання, поверталися акуратно й своєчасно.

5. Подбати про те, щоб всі члени «Плуга» одержали членські квитки і щоб ЦК вів облік видачі квитків.

6. Подбати про те, щоб члени нового ЦК регулярно одвідували свої засідання.

7. В справі-ж грошовій подбати, щоб регулярно стягувалися 10% відрахування з гонорару плужан, а також подбати, щоб залишались копії з грошових відчитів, які надсилаються до фінвідділу.

8. З метою кращого керівництва і зв'язку з місцями, рахувати необхідним, крім керуючого справами, мати одного постійного платного робітника з членів ЦК.

9. Подбати новому ЦК про помешкання для «Плуга».

10. З'їзд висловлює побажання, щоб ревізійна комісія нового складу не обмежувала своєї роботи однією ревізією під час Всеукраїнського з'їзду «Плуга, а перевела докладну ревізію роботи ЦК на протязі року не менше одного разу.

ТЕОРІЯ І ЛІТТЕХНІКА

ДЕ-ЩО ПРО АСОНАНЦІЇ ТА АСОНАНСИ

I

Рими «воля—доля», «ночі—очі» швидко стали умирати, а подекуди зовсім зникли зі шпальтів літературно-художніх органів.

Зусилля сучасних поетів та теоретиків скеровано: а) в бік утворення та збагачення точної рими:

... Мов—жона—тонка, *колисла*
Нива хліб *зернить*.
Аж за морем вусом *звисла*,
Звисла і *шумить*...

(П. Тичина)

б) в бік використання неосяжного багатства мови на рими приблизні чи неточні—асонансів та дисонансів:

I ... А як падом *упаде*—

Тільки дим та *порох*
Сизий морок вкриє *день*,
Ні казок, а ні пісень—
Лишь сурмить *горою*...

(Ів. Сенченко)

II ... Кривавить серце гвоздики

На колах зелених *клуб*
Відбили потоки.
Соняшний *німб*...

(О. Слісаренко. Цит. по книзі Якубського
«Наука віршування»)

Надзвичайні труднощі що до утворення рим точних, заялозеність уже існуючих—сприяли поширенню інтересу до цих останніх неточних рим. Бо, коли в римі нам потрібно мати «звукове повторення відповідних ритмічних груп (вірша, піввірша, періода» (Жирмунський—«Рифма»), то в асонансі, як видно із наведеного приклада (1), досить лише наявності однакових наголошених голосових звуків (хоч - би шелестові звуки були й зовсім різні); дивись: *порох*—*горою*; *упаде*—*день* і т. ін.

Ясно, що асонанси до необмеженості збільшують римовий арсенал поета, стаючи, як каже тов. Йогансен, «в руках досвідченого майстра слова могутньою та гострою зброєю».

Кілька рядків зверху ми зазначили, що асонанс є римування однакових наголошених голосових звуків. Але як тоді кваліфікувати от такі звукові комбінації:

... Ми молода невмирующая сила—
В небі вечірньому серп-молодик
З піснею, словом, і плугом і ділом...

Наведений зразок порушує встановлений закон. А саме: римування, чи асонування *и і і* поширює можливість асонування лише *о з о*, *у з у*, *и з е*.

Доводиться визнати, що асонування може бути не тільки при наявності однакових, а і споріднених голосових звуків. (Що звуки *о* і *у* або *і* і *и* чи *е* та *и* споріднені або відносяться до близьких фонетичних рядів—свідчать численні помилки, коли в словах пишуть *о* замість *у*, або *і* замість *и* і, напр., у *сосіда*—у *сусіда*, усіх—усих, мене—мине і т. д.).

Але-ж не треба гадати, що асонанси є виключно здобутки окремих поетів. Численні випадки асонанцій в народній поезії свідчать, що народня творчість, може й несвідомо, але вміла використовувати як—найкраще такі звукові повторення з метою надання пісні того чи іншого характеру.

... Попереду все йдуть генерали

А позаду все б'ють барабани...

(„Народні пісні“—Я. Новицький, 26. А)

— або —

... Ой наступала та чорная хмара

Став дощ накрапати...

Асонанції на *а* як у першому, так і в другому випадкові—це неспокійна, тривожна увертюра, що одкриває п'єсу про недолю і страждання чи то голоти, чи то козаків, що йдуть на далеку північ на «каналські роботи».

Отже, асонанс (кінцева асонанція), крім значіння неточної рими, є ще й один із факторів милозгучности, інструментовки вірша. Щоб бути зрозумілим у цьому пункті, ми повинні зазначити, що: 1) асонанція—звукове повторення в середині вірша:—Став дощ накрапати і 2) асонанс—римування споріднених наголошених голосових звуків—явища одного порядку, а саме, використання суголосу голосових звуків. Але треба знати, що врешті функції асонансу й асонанції не тотожні: асонанс—то є неповна (неточна) рима, і як такий, крім фактора милозгучности, являється ще й фактором композиційним¹). тоді як асонанція—є лише один із засобів інструментовки чи милозвучности в поезії.

II

Вище ми зазначили, що асонанс є суголос споріднених голосових звуків при умові невідповідности шелестових звуків (порох—горою). Але, звичайно, не можна заперечувати й значіння для асонансу підбирання шелестових звуків. Відомо, що по місцю артикуляції фонетика розбиває ці звуки на певні ряди: задньо-язикові (к, х, г, г), середньо-язикові (ш, ч, ж, дж, й), передньо-язикові (т, с, ц, д, з, дз, р, л, н), губні (п, ф, б, м) та по участі голосових струн у вимові на: дзвінкі (б, в, д, з, ж, дз, дж, г, г) і глухі (п, ф, т, с, ш, ц, г, к, х).

Знаючи таку класифікацію звуків, можна й використовувати їх з метою інструментування не наосліп, а з більш-менш науковим підходом. Зрозуміло, що од підбирання близьких шелестівок буде залежати й характер та відтінок асонансу.

¹ Див. у Жирмунського; „Рифмой мы называем звуковой повтор в конце соответствующих ритмических групп (стиха, полустихия, периода), играющий организующую роль в строфической композиции стихотворения. Место рифмы в системе поэтики обозначено здесь достаточно точно: как звуковой повтор, рифма есть факт инструментовки стиха, но она становится также фактом метрическим, в узком смысле слова, благодаря своей композиционной функции“. („Рифма“, стр. 9).

Наприклад: *віз-вісь* і *обід* (в колесі)—*одуд*—дзвінкі *б* і *д* консонують між собою більше й звучніше, як *з* і *с*.

Звичайно, звідціль не слід робити висновку, що одні звуки придат-ші у віршовій гармонії, як інші. Кожен звук на своїм місці незамінимий. Живе не сам собою, а підлягає авторовому бажанню. Але ясно, як у випадках із римою, так і тут треба, щоб не звуки тягли автора за собою, щоб він підпорядковував їх своєму задуму.

Авторові, що опанував фонетикою мови, відкриваються необмежені можливості що до гармонічного комбінування слова.

Візьмим, приміром, уривок із вірша М. Рильського:

... І короп золотий в глибинах чистих вод,
І пари голубів покірних Афродиті,
І звір із темних нор, і голуби з висот...

В даному разі вміле чергування дзвінкого *д* і глухого *т* при асонуванні на *о* дало свіжий, чіткий, вартий кращої рими асонанс.

Або усічений асонанс у П. Тичини:

- I. ... Але на зміну їм у *муці*
Другі встають під дзенькіт куль,
Що двинуть сили *революцій*
В новий октябрь, новий іюль...
- II. Дзвiд
Тремтить і труситься—от-от впаде.
Артезіанський буде в нас—не пропадем...

Тільки при умові тонкого засвоєння властивостей та якостей звуків мови, не спіткнувшись, муку й радість народження нового життя можна відобразити комбінацією сумного протяжно-вузького *у* та задержаного фриката *ц* (*т+с*) з зовсім ослабленим далеким, радісним *і*. Це інтуїтивно не дається.

Зовсім інший настрій дає білий (*blanc*), за визначенням Рембо, звук *е*.

В першому рядку (... *от-от впаде*) воно таке непевне, не тверде, як той сонний дзвiд, що вже тремтить од часу. Але вже другий рядок (... *не пропадем*) енергичним *р* та кінцевим дзвінким *м* ніби підпирає цю непевність *е*. Воно почуває себе зовсім в небезпеці і звучить в консонанс змістові вірша—впевнено, з посмішкою, навіть, перемоги.

Із зазначеного видко, яку велику роль відіграє знайомство з природою звуків з одного боку та вмінням використовувати їх, з метою інструментовки—з другого.

III

У вищенаведених прикладах ми вже зазначили випадки усіченого асонансу (*муці—революцій*) та асонансу, збудованого на чергуванні шелестівок, що закривають слова (*вод-висот* (*д—т*)).

Крім таких типів асонансу є ще: 1) асонанси, збудовані на перестановці однакових шелестових звуків, та 2) асонанси з випущеною шелестівкою в групі, що закриває слово. Напр.:

1 2 2 1
І...ретьельно—вітер
1 2 2 1
або—рев—дверей (М. Хвильовий)
1 2 3 4 4 3 2 1
або—струмок—комфорт
і т. ин.

II. Випадок з опущеною шелестівкою (в жіночій римі):
 ... Ходить вітер колом
 а зайці байраком—
 не ридайте кволі...

(І. Сенченко)

(кол—квол)

Асонанси не вичерпують усіх можливостей в римуванні слів. Припустивши можливість утворення асонансів на повтореннях наголошених голосівок, ми тим самим можемо припустити і в царині шелестівок. І справді, хто не знає т. з. алітерацій:

.. на городі верба рясна
 хорошая дівка красна...

(Нар. пісня)

... били-б бомбами бомби

(Дикий)

... Та й нема гірш нікому, як тій сиротині
 що ніхто не пригорне при лихій годині..

(Нар. пісня)

Як і в випадках асонанцій можливе перенесення й використання останніх для збагачення інструментовки вірша, так і в випадках алітерацій, римуючи слова на шелестівки наголошених складів, можна досягти прекрасних наслідків з боку збагачення можливостей віршової милозвучності. Секрет дисонансів—римування на шелестових—уже не є секретом. Сучасні поети знайшли й сюди стежку, хоч протоптали її, поки-що, не так широко, як до брам асонансу. Розробляють, використовують його поети київської школи—футуристи та символісти і, як видно з наведеного на початку зразка, зовсім не зле...

Ів. Сенченко

Література

- 1) Йогансен М.—«Елементарні закони версифікації». Х. 1922 р.
- 2) Д. Загул.—«Поетика».
- 3) Якубський.—«Наука віршування». Книгоспілка. 1924 р.
- 4) Жирмунський.—«Рифма».

П'еса «97» М. Куліша. В хаті Стоножки (дія I)

Тов. М. ХВИЛЬОВИЙ В РОЛІ ЛІТПОПА

Характерна риса сучасних літорганізацій перед колишніми є та, що вони—організації громадські, класові, що беруть собі мистецтво, як зброю для досягнення певних соціальних завдань, як один із способів класової боротьби. Але (читай § 31 платформи «Плуга»):

«Форми класової боротьби в перехідну добу безмірно різноманітні й різнобарвні, відповідно чому різноманітний має бути вибір художніх засобів для оформлення змісту художніх творів»...

Поведінка людей, як учить рефлексологія, визначається тими чи іншими подразниками, що впливають на них і викликають відповідні рефлекси. Але люди неоднакові. В одних, говорячи мовою старої психології, «емоціональність» така, що потребує для певного рефлекса одних подразників, в інших—подразників зовсім відмінних. Як у пісні:

... «Ой, хто любить грибки, а хто печерички,

Ой, хто любить дівки, а хто молодички»...

Різний вік і пол читача, різна його освіта, соціальний стан і оточення, умови праці, здоров'я й т. д.—всі ці умови потребують особливого підходу, коли ми беремося викликати в читачьких масах певні рефлекси своїми художніми творами.

От чому (читай § 32 платформи «Плуга»):

«Не відкидаючи ніяких способів і форм, «Плуг», однак, не піде шляхом фетишування якоїсь одної художньої форми чи способу продукції, й, проklamуючи себе, як певна соціальна культурно-творча організація, категорично заперечує спосіб розмежування по формальних ознаках, що з них користалися буржуазні митці, переносячи в літературу методів ідеалізму й метафізики».

І ми бачимо справді, що в «Плугу» мирно живуть разом реалісти й романтики, імпресіоністи й експресіоністи, ніжні лірики й суворі натуралісти—всі об'єднані одною громадською думкою. Так Комуністична партія бореться за те, щоб люди розподілялися на трудящих і нетрудящих, буржуазію і пролетаріят, а не на німців, росіян, українців, євреїв, що зовсім не мішає кожному з них своєю мовою творити свою класову справу.

Іншу теорію проповідує тов. Хвильовий (див. його «2-й лист до молоді» в № 20 «Культура й Побут»). По-перше, він накидає «Октябристам» і «плужанам» якісь «безпідставні думки про абсолютний реалізм пролетарського мистецтва». З цим і сперечатися не будемо, бо з попередніх цитат видно безпідставність наклепа тов. Хвильового, який, очевидно, платформу «Октябрю» не читав або просто хоче обдурити недосвідчених читачів.

Гірше не те. Гірше те, що він виступає в ролі літературного «попа» й проповідує «молодій молоді» таке:

«Чи мислимо ми пролетарське мистецтво, як єдиний художній моноліт? Відповідаємо: Ні! Воно залежить від тих-же законів розвитку, що й буржуазне: Школи, напрямки,—це його етапи, що по них воно буде йти до вершин своєї досконалості. Періоди буде характеризувати той чи інший головний художній напрямок. Пролетарське мистецтво пройде етапи: романтизму, реалізму і т. д. Це—замкнене коло законів художнього розвитку. І коли тепер запитуємо себе, який напрямок мусить характеризувати й характеризує наш період перехідної доби, то відповідаємо: романтику вітаїзму (vita—життя)»...

Правда сплутана з брехнею. Кожний клас і його мистецтво проходить певний цикл розвитку: народження, розквіт, занепад, смерть. «Замкнене коло». Але клас трудящих не має смерті. Пролетарське мистецтво зміниться мистецтвом безкласової доби не внаслідок революції

і якоїсь поразки пролетаріята, а органічним шляхом, несучи само в собі ті елементи безкласовости. Отже, тут «замкненого кола» немає, і не всі значить, закони буржуазного мистецтва стосуються й мистецтва пролетарського. Тов. Хвильовий ідеалізує мистецтво, ставить його по-над класовою боротьбою.

Тепер що до романтики. Знов брехня, ніби «октябристи» й «плужани» проти романтики. § 28 нашої платформи читається так:

«Революційно-селянські митці ідучи в ногу з пролетарськими, братимуть матеріал для своєї творчости з сучасної дійсности й побуту часів революції. а також революційну романтику життя й боротьби трудящих мас, переважно селянських, у минулому і його долю в майбутньому, освітлюючи все в дусі матеріалістичного світогляду, виходячи з прогнозів, що він їх нам дає»...

Але тов. Хвильовий забув про... матеріалістичний світогляд. Цей термін йому не подобається і натомість він ставить «вітаїзм», пояснюючи його так:

Романтику вітаїзма утворюють не «єнки», а комунари. Вона, як і всяке мистецтво—для розвинених інтелектів. Це—сума нового споглядання, нового світовідчужання, нових складних вібрацій. Це мистецтво першого періоду азійського ренесансу. З України воно мусить перекинутись у всі частини світу й відіграти там не домашню ролю, а загально-людську»...

Що-ж відповісти літературному попові на таку «науку», коли матеріалістичне світовідчужання його вже не задовольняє і він хоче втворити на Україні якусь нову релігію, що вона стане загально-людською (правда, «тільки для розвинених інтелектів»).

Колись з формалістами в поезії (а тут тов. Хвильовий виступає саме як формаліст) бився добре тов. Троцький. Ось що він пише наприкінці своєї статті «Формальная школа в поэзии»:

«В области биологии витализм (у тов. Хвильового «вітаїзм», але хай він укаже різницю.—С. П.) есть вариант того-же самого фетишизирования отдельных сторон мирового процесса без понимания его внутренней обусловленности. Для надсоциальной, безначальной морали или эстетики, как и для надфизической безначальной «жизненной силы», не хватает только... единого творца... Формальная школа есть... препарированный недоносок идеализма в применении к вопросам искусства. На формалистах лежит печать скороспелого поповства. Они иоанниты для них „в начале бе слово“. А для нас «в начале было дело»...

От чому й тов. Хвильового звемо ми віднині «літпопом». І дозволимо наприкінці іще дати цитату з його проповідей, щоб цеє попівство характеризувати. Кінчає він свій «Третій лист до молоді молоді» закликом:

—«Камо грядеши?» (грамотніше було-б—«грядете», та все одно—аби по слав'янському, бо-ж інакше попові не лічить—С. П.—«З Олімпом (читай—з «Гартом» і М. Хвильовим на чолі) зовсім не те (що в «Плузі» з безграмотним Пилипенком.—С. П.).

... ми відкидаємо малоросійщину, просвітянщину та иншу безперспективну вузькість і кличемо до невідомих обріїв прекрасного азійського ренесансу... Це радісний шлях духмяної боротьби,—шлях, що біжить у безвість за багряними кінями нашої геніяльної революції. Кажіть-же, юнаки й юнки:—«Камо грядеши?»...

Я думаю, що юнаки й юнки на такий заклик відповідь дадуть несподівану для новоявленого «літпопа», а саме:

Шляхом у безвість іти до невідомих обріїв вони не хочуть.

С. Пилипенко

ЛІТПРАКТИКА

ПІД ХРЕСТОМ

I

Шляхом на село поспішає одноконкою фінагент Дубовий. До повітового центру далеко, а на дворі смеркає...

Збентежено озирається Дубовий, гукає на коня, влучає пужалом по жижках: проскаче трохи морений—і знову волочить ноги...

Здалось Дубовому, що хтось гониться за ним: смикнув з-під себе портфель повен набитий грішми і сунув його в сіно під сидіння... Швидко вихопив револьвера й бабахнув у повітря... Рванув кінь на бік, хильнувся Дубовий рвицем навзнак, і поніс вороний боком по-над пошморгом шляху. А ззаду хтось доганяє... Зирк—декілька селянських підвід поторохтіли повз... Хтось поздоровкався гучно... Дубовий плюнув зо зла й сів... Коняка ледве волочить ноги...

Блиснули вогні. Ніс уловив кізяковий дим, а вуха уривок пісні. Підїздить до села... Одлягло. Сховав револьвер, закурив, стьобнув хвисько, підбаворив коня й незабаром вїхав у село.—Треба тут ночувати,—майнуло в голові Дубового.—Але в кого? В селян небезпечно... Гроші... чого доброго, пришешелять...

Раптом ударили в дзвін. Вечерня правиться. Церква в сяйві. Повно людей. З відчинених дверей чути спів хору. Завтра свято.

— В попа-ж можна,—промайнуло в голові Дубового.

Стьобнув коня і бігцем покотився селом в напрямку до церкви... У слід гавкають собаки, а один в'дливий женеться за бричкою до самінького попівського двору.

II

З діда-прадіда рід Протопопових—духовні: попи, дяки, діакони... Марко Протопопов—під: високий, гривистий, товстий, губатий, брезклий, важкий...

Вечір... Широкий стіл у вітальні накрито килимом. Кипить великий самовар, парує... Дубовий гостем садиться за столом... Чають... Маленька сухорлява попадає припрошує гостя до варення...

Під Марко сьорбає чай з стакану в срібній оздобі і доводить Дубовому, що Христос теж був комуніст і всі попи по суті своїй теж комуністи... В кутках губ Дубового пурхають глузливі смішки, але з учтивости він не сперечається, а киває головою...

— Нас господь не благословив дітьми,—провадить під Марко,—але ми, як бачите, наймитів і наймишок не держимо, не експлуатуємо чужої праці, живемо, як справжні пролетарії.

Під Марко сам порався коло своїх коров і коней, а попадає сама вправлялась у хаті. В селі балакали, що вони дуже скупі і складають гроші. В попа Марка справді було багато грошей в банку, але через революцію він не одержав ні копійки. Принесе бувало під Марко силу грошей після сповіді: срібних, мідних, усяких. Посідають вони з попадею за великим столиком у вітальні й лічать та становлять у стовбці однакові до однакових. Весь стіл бувало захрясне грішми. Вони кохали ці стовбці, готові були милуватись з них... Кожна грошина була така мила...

Радісно було на душі... Та то колись було... а тепер урвався бас... Минулося. Перепадає інколи, але мало... Не те... То й злющі вони на Радвладу. Не кидають надії, що колись, та переміняться... Піп Марко не губить надії, що господь зглянеться на них і пошле їм свою благодать. Коли і як це буде—він не знає... Трапляється-ж, що люди гублять гроші, а їх-же хтось знаходить. І як їде чи йде піп Марко, то завжди пазує очима по дорозі—чи не пощастить найти гаман грошей, такий ото, як носять через плече прасоли або скупщики хліба. Раз найшов піп Марко на дорозі справжній ремінний батіг і дуже зрадив, бо його охопила ще більша надія найти гроші.

Увісні йому часто снилися гроші.

III

Давно вже скінчилось чаювання. Попадая порається в кухні. Піп повернувся в сусідній кімнаті на канапі й поглажує черево. На дворі гуде вітер, хрюпає зачиненими ставнями. Кричать галки на дзвіниці.

У вітальні за столом сидить Дубовий: він розіклав по столу великими купами мільйони, сортує їх, підраховує. З захльбом цокає велика попівська рахівниця під цупкими пальцями фінагента. Він курить цигарку за цигаркою і не помічає, що з сусідніх темних кімнат на нього дивляться жадібні попівські очі, і не на нього, а на купи грошей. Піп Марко стоїть за дверима, дрижить і не може одірвати очей...

Сірі великі очі блищать болотяно-гнилим блиском.

Тінню промайнула через вітальню попада в кімнату попа. Зашепотіли. Двері тихо й щільно зачинились...

За деякий час з'явилася попада і голосом немазаного колеса звернулася до Дубового:

— Наморились, пора вже й одпочити вам. Я он у тій кімнаті поспала, буде м'якенько лежати.

— Ви не турбуйтеся,—лагідно озивається Дубовий,—я засну де попало, наш брат звик до цього.

— Як хочите. На добраніч,—скрипнула попада й вишла. А Дубовий знов пірнув у свою роботу. Він шостий раз підраховує і бачить, що не хватає багато грошей. Піт виступив на лобі... Руки дрижать... Блідий, стомлений він твердо, уперто взявся знову спочатку.

Давно вже перевалило за північ, коли він найшов помилку. Гроші були всі. Зрадив, схопився і склав старанно мільйони в свій великий портфель. Гас догорає; лампа притухає, почала чадить... Дубовий погасив і пішов в бокову кімнату.

На великому дерев'яному ліжкові—повно пухких подушок. Над і перед ліжком килими. Тхне ладоном і оливою. В кутку від ліжка, перед великою іконою розп'яття світиться велика зелена лампадка. Глянув навкруги Дубовий стомленими очима, знизнув плечима, посміхнувся іронічно, сунув портфель під подушки, потягнувся і, не роздягаючись, безхвально у ліжко. Через хвилину він захріп.

IV

Глупа ніч... Місяць зайшов. Тихо. Темно, хоч око виколи. Час, коли все міцно спить. Через вітальню крадькома промайнуло дві тіні. Тихо скрипнули двері, і в кімнаті, де спить Дубовий, з'явилися піп з попадаєм... Обоє якісь несамовиті, розпатлані, пітні, важко дихають... В руках попаді блеснув здоровенний кухонний ніж...

— Не треба крови, геть ножа,—шепоче піп і кинувся на коліна перед розп'яттям. Зелене світло лампадки освітло його обличчя: воно страшне...

Дубовий спить горілиць... Схопив піп подушку, рвицем положив її на обличчя сонного і всією тушою навалився зверху... Загарчав піп... Засова-лись кінці ніг фінагента: дриг-дриг-дриг...

Попада з переляку впустила ніж: він торч устромився кінцем у підлогу.

V

Перед ранком... Темно... Тихо, ані шелесне на дворі. Піп Марко похапцем застріг коня в бричку й тихо під'їхав до порога... Миттю вскочив у хату, оберемком виніс мертвого фінагента, посадив у бричку, надів йому на голову картуз, прив'язав до сидіння й спинки, сів поряд і рушив з двору. З острахом поспішає селом. Озирається на всі боки. Піт котить. Сорочка прилипла.

Виїхав на шлях за село. Нікого не зустрів... Скочив з брички, приладнав віжки в руки мертвого, і пішов собі кінь шляхом...

А піп підобрав рясу і бігом подався в село.

VI

Почало сіріти, коли добіг до церкви... Перевів дух... Коли це сторож у дзвін: б-е-в-в-в!..

Швидко перехрестився і пішов править утренью...

Село прокидається. Півні співають. Гавкають собаки. Гомонять люди. Йдуть до церкви: старі, молоді, дітвора...

Іде одправа.

VII

На сході червоніє.. Піп Марко кінчає утренью...

— Якийсь він сьогодні мов не свій,—шепочуть люди в церкві.

— Як кадив, так усе вугілля повилітало з кадилиці.

— Мене не на лобі помирував, а під носом мазнув,—шепоче старенька бабуса.

— А бачили, як воздвигав, упустив хрест і на літу підхопив. Що з ним таке?!

Всі в церкві перешептуються...

VIII

А попада заперлась і лічить гроші. Зирк у вікно—у ворота в'їздить бричка... Кінь зупинився коло порога... Попада вискочила на поріг і здригнула: фінагент Дубовий сидить у бричці і прямо на неї витріщив очі. Вона остовпіла. Потім тріпнулась, миттю кинулась у кімнату й надряпала попові записку:

«Марку! Повернувся фінагент.
Що робити?»

Ангеліна».

Вискочила на другі двері, побігла, стріла в дзвіниці сторожа й передала записку.

IX

Утрення кінчається... Де-хто виходить з церкви. Піп Марко подав возглас і глянув у записку,—його мов блискавкою стрясло. Вискочив через ризницю на двір і ясно побачив поблизу в своїм дворі... свого вороного коня, що його застріг помилково в бричку фінагента, а в бричці сидів той, кого він задушив уночі.

— Помилився,—загарчав піп і аж присів, стиснувши кулаки. Кинувся назад. Вскочив у вівтар. Нікого немає.. Запер похапцем врата і бокові двері... Скочив на престол... Зачепив епітрахіллю за великий запрестольний хрест і повісився...

І. Свєценко

* * *

Ти з криниці воду брала. Підійшов я, глянув: мила!

Не дивилася дівчина,

Одійшла.

Сіно раз гребли на лузі. Підійшов, сказав їй: люба!

Замахнулася граблями:

— Не чіпай.

Ах, розвійтеся тумани, що рососою впали з неба.

Спіє жито золотисте,

А я—сам.

Хто допоможе мені жати, колоски в снопи в'язати?

Осипаються жита...

Сумно... сам.

В. Нагорський

Група членів «Плуга»—комсомольців—учасників II з'їзду «Плуга»

НАШ ПОБУТ

«УРБАНІЗАЦІЯ»

Бартини 1—10

(Щось схоже на кіно-сценарій)

Щоб ми не знали до якої організації пристать?! Чи може хоч щось розуміли на з'їзді? Та аж поки папаша не почав казати про «урбанізацію». І лихо який-же хороший чоловіча у нас папаша, дай йому не стрічатися з гартованцями в темних провулках.

Як сокирою одрубав.

— Нам, каже, треба старе село зруйнувати, порозкидати оті мазані хатки, поперевертати вітряки і так далі...

Аж затрусило нами.

Так, тепер вже все ясно, як у кожного делегата в голові.

— Хм! Зруйнувати село!

— То чого-ж ви досі мовчали? Ми-б його ще до з'їзду були зруйнували.

— Ех, скоріш-би роз'їхатися.

— Держись, старе село!

Бартини 11—20

Урбанізуєм

Влітаємо в село.

Як закричимо-о-о! Ламай, бий, трохи... словом, урбанізуй-уй-уй-уй!

Підбігли до одної хати, як хватимо її з усіх боків! Перекидай!

Коли,—смик-смик—не піддається.

— Е-е-е, тут хлопці, щось не те, так не візьме. А ну, забігай усі з одного боку, беріться усі за призьбу.

Посмикали, посмикали, а воно й так не виходить діло. Тільки й толку, що вже чисто всі повимазували штани.

Жовті стали в кожного, як... глина.

Бачимо, що толку не буде та:

— Брось, братці, хату, ми її ще встигнем з багнюкою змішати. Вона закопана стовпами в землю, ходім щось найдем легше. Ходім вітряка перекинем. Він стоїть на одному кілку, наляжем разок—і готово. Згода?

— Згода, згода! Давай, що трощить, то трощить.

Бартини 21—30

Підбігаємо до вітряка.

Крутиться вітрячок.

Меле вітрячок.

Обступили ми його.

— Дядьку, а-го-о-в, дядь-ку-у! Злазь, бо вітряка будемо перекидати.

— Оце лихо, на віщо?

— Злазь, не роздабаруй, «на віщо». Пилипенко сказав. Тут буде електрична станція.

— Отуди к чортовому батькові! А я ж то як, хоч за торби та по світу? Хе-х! Диви, які молотовці найшлися! А строїть, трясця вашій мамі, не було. Збудуйте спершу електричного, а тоді вже й старий ломайте. Де ж ваша електрична?

— Та то не наше діло. У Пилипенка справки наведемо, а зараз злазь бо перекидати будемо.

— Та перекидайте, мати вашу попутники...

Ох, ми-ж тоді як ухватились! Ох, як і нажали! Аж тільки—др-р-р.
Дивимось—хитається.

І були-б, чого доброго й перекинули.

Коли це крило як підхопить за штани одного, а друге—другого, а третє—третього... і пішло мотать... і пішло...

Мов пущене ядро з гармати...

Круг валу хлопці роблять цикл...

А дядько у віконце млина:

— А що, хлопці, крутитесь? А більш не скортить перекидять?

— Ой-ой-ой! Спиніть, дядечку, спиніть, не скортить більше, ей-ей не скортить!

Спинив.

— Чиї ви?

А ми крізь сльози:

— Папашини.

— Хто-ж ваш папаша?

— Пилипенко.

— А мамаша?

— І мамаша—Пилипенко.

— Хто-ж вас сюди послав?

— Папаша.

— Чого?

— Тр-р-рощить вітряки.

— Я вас, сук-кини сини, як потрошу!.. Иш, лоботряси!

— Де-ж ваш папаша?

— У Харкові—в ЦК «Плуга».

— Так слухайте-ж сюди. Катайте-ж ви у Харків до свого папаші, та скажите йому так: Ми, па-па-ша, не зро-зу-міли. Розкажіть нам ще раз

Сідаємо ми тоді та й пишемо у Харків:

— Ой, не попрєм, папашо, не по-прєм!!!

— Тра сили набиратися!..

Капрон і Павко

З'їз

Дія 1-ша. У вагоні

Голова філії.—Ви, братці, уперше в Харків їдете? Так? Е, то ви нічого не знаєте. Наша філія—на першому місці,—ви побачите, як зустрічатимуть нас.

Дія 2-га. На Харківському вокзалі

Член філії (роззявив рота).—Оце, тов. голова (показує на носильщика), це не Пилипенко?

Голова філії.—Ні.

Член філії.—А оце стоїть, виглядає,—певно Сосюра?

Голова філії.—Ні, взагалі нікого не бачу! Певно потяг прийшов на годину раніше.

Член філії.—Та й що-ж ми?

Голова філії.—Ходім до ЦК. А де твій чемоданчик?

Член філії.—Де? А й справді! Ой, там же чотири поеми нових було! Ой, лихо! (Виходять).

Дія 3-тя. На з'їзді

Голова філії.—...Я розповів біографії членів філії. Перехожу до літгуртків. Їх у нас п'ять. Перший—до нього належать: Семенко, Петренко, Іванчук, Хамардюк...

Голова засідання.—Ваших десять хвилин вичерпано.

Голова філії.—Це-ж неможливо. У нас 62 члена літгуртків. Хіба з'їзд не цікавиться хто вони?! Семенко народився 1899 року. Ім'я Іван. Батько його народився 1874 року, а дід...

Голова засідання.—Я вам більше часу не даю.

Голова філії.—Коротке резюме: таким чином, наша філія може рахуватися самою кращою. Наші твори друкуються навіть у папуаських газетах. Людожери в Африці також...

Голова засідання.—Доволі. Слідуючий доклад...

Дія 4-та. У перерві

Член філії.—А Сосюра, Сосюра де?

Голова філії.—А ось сидить!

Член філії.—А Сенченко, де Сенченко?

Голова філії.—Ось білявий. Це з ним високий—Антоша Ко.

Член філії.—Ти всіх їх знаєш?!

Голова філії.—Спрашіваш! Сосюро, Сосюро!
(Сосюра обертається).

Голова філії.—Бач, зрадив. Мене теж усі знають. Наша філія найперша... Ходім пиво п'ють.

Дія 5-та. За пивом

Член філії.—Я, братва, з Пилипенком добре зійшовся...

Інші.—?!

Член філії.—Стою я на сходах, підходить він. Я кури́в. Дайте, каже, товаришу, прикурити.

Голова філії.—І все?

Член філії.—Все.

Голова філії.—Якби я стояв, він би інакше заговорив. Сказав-би: дайте, тов. з Кобеляк, прикурити. Він мене харашо знає.

Дія 6-та. Приїхали додому

Член філії, що був на з'їзді.—Якась тут у вас публіка не вихована. Ідеш—ніхто на тебе уваги не звертає. У нас у Харкові, коли Сосюра йде—кожний кобеляцький обернеться й подивиться. У нас у Харкові...

К. Карий

... Без ясного розуміння того, що тільки точним знанням культури, що її було зтворено всім розвитком людства, тільки переробленням її можна будувати пролетарську культуру,—без такого розуміння нам цього завдання не виконати...

Ленін (Твори т. XVII, ст. 317).

I

На засіданні пленуму Центрального Комітету «Плуга» 8 квітня ухвалено було структуру ЦК «Плуга», а саме: для практичного ведення праці обрано було бюро ЦК в складі т. Пилипенка, Кириленка, Панова, Усенка й Степового. Секретарем по організаційній частині обрано т. Кириленка і по виробничій т. Панова. Рецензування творів і керівництво виробничою частиною «Плуга» залишаються за керівниками студій, а інститут прикріплених по губернях залишається з функціями інструкторсько-організаційними.

До обов'язків прикріплених однесено перегляд матеріалів, що надсилаються з філій, як-то: заяви, звіти, плани праці й т. ін., і доклади на ЦК про свою працю.

Визнано, що уповноваженими ЦК на місцях вважаються товариші, що увійшли в склад ЦК; на них-же й покладається відповідальність за район, в якому знаходиться філія.

В склад редколегії центрального органу «Плугу» «Плужанин» обрано Пилипенка, Сенченка, й Биковця з правом призначення інших товаришів, що бажають працювати в журналі.

Пленум ЦК доручив бюро: а) видрукувати матеріали з'їзду, б) випустити 3 число «Плужанина», присвячене з'їздові, в) випустити протягом літа 2 число альманаху «Плуг», г) підвищити виробничу працю тт. у галузі дитячої літератури й драматичної творчості, г) організувати кіно-секцію, д) легалізувати й надрукувати загальний статут спілки, е) перевести переєстрацію членів «Плуга» й доручити це оргкомісії, е) організувати протягом літа видавництво «Плуг» і винайти кошти та матеріали, що здатні до видання.

В біжучих справах ухвалено перетворити Охтирський гурток у філію «Плуга» з затвердженням дійсними членами т. Бережного (Шевченка Ів.), Хуртового (Довгополюка М.), Лозовягіна М., Алампієва П. й Сопітька Вас.; затверджено членами Золотоношської філії т. Семенова Ів. й Невкритого Д.

Черговий пленум ЦК вирішено призначити на 1 вересня, а до цього числа скликати ревізійну комісію.

II

На засіданні ЦК, що відбулося 21 квітня, розглянуто низку організаційно-біжучих справ.

Доручено: т. Панову провести через методком ухвалений з'їздом статут «Плуга»

й гуртків, тт. Панчу й Епіку—відновити роботу кіно-студії «Плуга», зв'язатися з ВУФКУ й роздати по можливості темат. Копиленкові, Громову й Очаківському—зробити виборку комсомольських творів для альманаху «Комсомольська Україна», що буде переведено на російську мову й видано видавництвом „Молодая Гвардія“, в Москві. т. Пилипенкові—звернутися до ЦК КП(б)У з проханням підтримати прохання ЦК «Плуга» перед Робітосом та Соцстрахом про медичний огляд плужан з метою літнього ремонту їх.

Затверджено гуртки: в м. Севастополі при літоб'єднанні «Червоний Шквал» 23 чол., на чолі з членом ЦК Ів. Шевченком, в Білій Церкві (педкурси), в Києві (при с.-г. інституті), в Старій Ушиці (Поділля), в Бихові (Гомельщина) та ухвалено затребувати матеріали, необхідні для затвердження гуртка в м. Никифоровця (Поділля).

Крім цього, було розглянуто анкети й затверджено дійсними членами «Плуга» таких товаришів: О. Лана (Коршак К. та Бернацького (Черкаська філія), Яременка Ів., Сайка М., Нечає (Косміна К.), Корнійчука О., Нечаївську В. (Київська філія), Полоника Кост. (Бердичів), Божора Ф. (Зіновівськ) та Капрана (Миколенка Харків).

III

На черговому засіданні 11 травня Харківське Бюро постановило:

Зробити на протязі літніх місяців чотири екскурсії в колгоспи Харківщини. Тт. Панчу та Симонівській доручено розробити конкретний план екскурсій і подати свої міркування на Бюро до 20-го травня.

Доручено т. Масенкові збирати від членів Харківської філії матеріали до збірника «Товариш Урожай».

Бюро ухвалило зобов'язати членів філії, що поїдуть на села, розповсюджувати переплату на журнал «Плужанин».

Затверджено дійсним членом «Плуга» т. Момота Івана.

IV

На одному із останніх засідань Центрального Комітету «Плуга», ухвалено заснувати при Центральному Сельбуди театральну студію «Плуга» й просити дозволу на це в Головополітосвіті; т. Степовому доручено організувати рефлексологічний семінар з запрошенням лекторів; з метою збільшення коштів на видання журн. «Плужанин», вирішено обов'язати кожного член

шки, що не вніс коштів на це, негайно звільнити; тт. Биковцеві, Кириленкові й Кольчаківі винайти кошти для цієї ж мети. Затверджено літгурток при Вовчанському (Полтавщина) сельбуді та зараховано такими членами спілки тт. Якушевича, Микола, Горбаня Миколу (Харків), Селі-Тодосю (Миколаїв), Петрусю Степана (Барішпіль), Кузьмича Володимира (Кременчук) та Радкевича Ілька (Золотоша). Крім цього, ухвалено утворити при центральних студіях та секціях «Плуга» методологічні семінари, які провадити свою роботу на відчинених зборах і складаються з постійних членів «Плуга» та постійних студійців.

В останні часи в галузі організаційної роботи переведено: 1) вибори кандидата на подорож за кордон. Обрано тов. Іанова; 2) командировано на курси книжкової торгівлі, що організує Книгоспілка, товаришів; 3) порушено перед відділом друку ЦК КП(б)У прохання про командировку т. Гуменної до інституту художнього слова в Москві.

V

ЦК порушив справу про професійну приналежність членів «Плуга». Остаточно вирішено на засіданні Всеукраїнського Центрального Бюро робітників друку, що члени спілки письменників «Плуг», які не займають посад (безробітні), але активно працюють, як письменники, і ті, що засобом існування мають літературу, повинні належати до «Робос'у». Порядком вступу до «Робос'у» таких плужан вказано в об'єднанні ЦК спілки Робітників Освіти про одиноких.

Порушене в свій час перед відділом мистецтв Головополітосвіти питання про медичний огляд товаришів з метою їх літнього ремонту вирішено задовольняючи.

З плужан одіслано для курортного лікування дев'ять душ, переважно туберкульозних.

На літній час, в зв'язку з роз'їздом товаришів у відпуски і т. п., ухвалено не влаштовувати чергових вечірків що-понеделка, а так само трохи скоротити роботу студій і секцій, звернувши більшу увагу на підвищення індивідуально своєї кваліфікації за допомогою плужанської бібліотеки.

VI

На засіданні 23/VI ЦК «Плуга» виснесено постанови: про перенесення центру керівництва секцією письменників Захід України до Києва, про виключення з «Плуга» гр. Киричинського за ідеологічну невірність, умовно на 2 місяці, виключити гр. Яковенка за порушення спілчанської дисципліни і невірність.

Принято в члени «Плуга»: Дубину Гр., Черкаси), Яновського Ст. (с. Широке), Мо-

мота Ів. (Харків); відмовлено тт.: Клименкові Ю., Голубу, Хуторяну, Гадзішевському, Ступаківі (де кого зараховано студійцями), Затверджено нові літгуртки: Ободівський (Тульчин. окр.), Никифоровський (Вин. окр.) і Мелітопільський (Катер).

З огляду на велику кількість творів, що їх надсилають до ЦК. «Плуга», вирішено прохати філії розгрузити ЦК. надсилаючи до Харкова кращі твори, а попередній прогляд і поради провадити самим філіям.

Як. Ку—к

Слідуюче чергове число (4)

„П Л У Ж А Н И Н А“

вийде в перших числах
вересня

Постанова Наукпедкому НКО в справі дитячої літератури

В червні б. р. відбулася 4 сесія Наукпедкому НКО, яка між іншими питаннями розглянула важливу справу дитячої літератури.

Відсилаючи наших читачів до ч. 24 газети «Народний Учитель», де вміщено повністю резолюцію сесії як раз по цьому питанню, містимо тут кілька пунктів резолюції, що зачепають організаційний бік справи. В комісії по виробленню резолюції увійшов представник ЦК «Плуга»—керівник Центр. студією дитячої літератури і всю резолюцію погодив з «Плугом».

7. Сесія доручає центральному й місцевим осередкам науково-методологічної думки в галузі соціального присвятити найближчий час дальшому й докладному студіюванню питань дитячої літератури і конкретизувати вищезазначені положення, а так само вжити заходів до утворення умов, що полегшили-б новим реприсьменникам продукцію потрібної для сучасних потреб дитячої літератури (літконкурси, доклади, статті, покажчики літератури й т. ін.).

9. Звернути увагу літературних організацій, окремих письменників, видавництва на пекучу потребу в дитячій літературі на теми виробничі та революційно-побутові (піонерська література).

11. З другого боку—Наукпедкому впорядкувати свою роботу по перегляду і пропуску рукописів дитячих книжок, притягаючи до праці в комісіях представників літературних пролеторганізацій, піонерів і ін.

12. Наукпедкому тісніше ув'язати свою роботу в галузі дитячої літератури з існуючими організаціями пролетписьменників, комсомольськими організаціями, дитячими редколегіями, комісіями, редакціями піонерських газет та журналів. Місцевим методом таку роботу провадити в себе на місцях.

13. Звернути увагу Наукпедкому на кращу постановку існуючих дитячих періодичних

видань („Червоні Квіти“, „На зміну“ „Ленінець“), місцевих друкованих (Київ, Катеринослав, Житомир, Одеса) з боку змісту цих видань, так особисто, що до тиражу, зовнішнього вигляду, й т. ін.

Разом з тим порушити справу придання спеціального журналу для дітей шкільного віку.

Мих. Бикоз

ПО ФІЛІЯХ І ГУРТКАХ „ПЛУГ“

Винницька філія „Плуга“

Врешті філія приступила до видання літсторінки „Плуга“ (вийшло 3 чч.). Літсторінки—не так собі, „од лукавого“, а праця точно і вміло розрахована на читача газети, без жадних „метеорних“ вибриків. І це найголовніше.

Бо часто трапляється, що тт., які видають чи складають ці сторінки в селянській газеті, зовсім не рахуються з призначенням останньої: газета газетою, а літсторінка літсторінкою, тоб-то арена для надто високих (і незрозумілих) польотів поета в сферу, коли не „тогобічного“, то, у всякому разі, абстрактного. Тим більш цінна праця винницьких плужан, що жадний рядок літсторінки не викличе у читача (селянина) сумніву що до матеріально-земного ества людей з категорії „поетів“. Це до постанови справи загалом. Що до змісту літсторінок та технічних досягнень окремих поетів, треба визначити досягнення т. Шабленка Юрка, що вже од слова-образу сягнув до образа-картини („багнетом я колу́пнув землю... Із пробитої мною щілини струмінь вогняний у небо стрільнув...). Драгує лише в сторінках ота негарна звичка письменників охрещувати свої твори „Марійками“, „Хведьками“, „Христями“... Уявіть собі, що це порожній звук, що не ворухить ні розуму, ні серця.

Ів. С.

Катеринославська філія „Плуга“

24 травня 6. р. філія відсвяткувала свою першу річницю існування.

Ювілей пройшов урочисто, при повній аудиторії в театрі ім. Луначарського.

За рік філія розвинула значну роботу: переведено 55 літвечірок з аудиторією 50—100 слухачів на кожній, видано 13 літсторінок в газеті „Зірка“, 5 чисел журналу „Зоря“, в якому філія бере значну участь.

Філії удалося об'єднати навколо себе літераторів, маярів і музик, що прийняли платформу Октябрю.

Ювілею філії присвячено 2 числа журналу „Зоря“, низка статтів в газеті „Зірка“ та ціла літсторінка в газеті „Звезда“.

На свято з ЦК „Плуга“ було делеговано кілька плужан.

М. Б.

Черкаська філія „Плуга“

Черкаська філія перетворилася з літгуртка „Плуга“, що зародився при Черкасах Педкурсах на початку 1924 року.

Літгурток від спочатку переважно студентську роботу, в той-же час продукуючи й власні твори, поки не вибився у дочки і, врешті, 28/IX 1924 року, природно вийшов із рямців літгуртка, перетворився у філію. Щоб легше й міцніше зрости з сільськими літгуртками (цеб-то з сількорками) філія одійшла од педкурсів і була гостинно зустрінуто Окрсельбудом.

У філії дійсних членів—8; студійців—10. При чому, філія, виходячи з педкурсів, лишилася літгуртком, в якому 10 студійців.

Окрім того, при Черкаській філії є капела ім. „Плуга“ під керівництвом т. Леонидя. В складі капели 36 чоловік. В Михайлівці (Черкаської округи) при сільському заснувався драмгурток, що ґрунтує свою роботу на платформі „Плуга“. Таким чином філія в самих Черкасах об'єднує 57 чоловік, не рахуючи членів драмгуртка, який ще не подав звіту про свою роботу й не визначив остаточного свого складу.

Всього вечірків відбулось 41.

Прилюдних виступів було 3. Причому, капелою було також зроблено 2 виступи, вважаючи на її молодість та на ті „відсотки“ перешкоди, які звязані з добуванням. Надалі філія має перекинути свою роботу з села, до сільбудів, до маси селянських гуртків.

В останній час філія спромоглася надати свого альманаху (друковано на машинці), що містить у собі кращі твори місцевих плужан—Лана, Медушевського, Троханівського, Лисенка, Любченка, Записочного, Дубини, Бернадського. Альманах справляє добре враження—видко, що раніш, як видавати й філія перевела чималу роботу по підвищенню письменницької кваліфікації своїх членів. Заслугує на увагу й зовнішній вигляд альманаху. Треба оддати належне редакції, в цьому відношенні не пішла слідом за іншими тт. з провінції і випустила книгу уїдливого настирливого народного везерного трафарету.

М. Ш.

Уманська філія „Плуга“

Робота філії має три головних галузі. Перша—це газетно-сількорівська, друга—літературна й третя—студійно-клубна робота.

Уманська газета „Робітничо-Селянська Звезда“ редагується переважно плужанами. Сількорів при редакції також складається з плужан. Тому зв'язок із сількорами найтісніший. За цей час, відколи плужани почали редагувати, сількори набули досить великої кваліфікації в дописах.

Багато сількорів пробують свої сили в художній літературі й поезії, і треба сказати, наслідки непогані є.

Виявлення сількорів до „Плуга“ досить велике. Творів подається до філії стільки, що філія не має змоги всіх їх виправляти. Доводиться зупинятись на найкращих.

Головна студія філії при редакції. Працює на тиждень. Головну вагу студія зосереджує на белетристиці. Плужани знають, що зараз потрібна гарна сучасна проза, щоб освітлювала його боротьбу за нові господарчі форми, за новий побут. Отже в цьому напрямку плужани зараз і працюють.

Жваву участь беруть плужани в клубі при Уманській Агротехнікумі й при Уманському робітничім клубі. Також керують роботою гуртка пікорів при піонерському клубі.

Гуртків при філії 5. Найкращий зв'язок наладжено з гуртком при Уманській Трудшколі. Решта гуртків по селах.

Найближчий з них в 25 верстах від Умани. Тому налагодити з ними добрий зв'язок досить важко. На селі працюють задовольняюче гуртки. Це в селі Мошурові при сільбуді, в селі Чайківці при агрошколі і в селі Рогах також при сільбуді. На селах гуртки мають гарний авторитет і досить успішно просувають на село нову книжку, розповсюджують газету й оживляють своїми творами стінні газети.

За весь час існування філія видала 26 літсторінок в місцевій газеті з цікавим, добре підібраним матеріалом. Особливо цікаві оповідання Гуцала, Тургана, невеличкі нариси В. Штангея („На могилі Ілліча“).

В останній літсторінці ч. 26 (від 7/VI) надруковано з „Плужанина“ статтю „Стінна газета“ і літурток „Плуга“, не поклавшись, звідки цю статтю взято, хоча редакція „жур.“ до цього об'язувала оголошенням на ст. 2 об'яздинки ч. 2 (та й взагалі—так водиться, коли люди чемні).

Б.

Київська філія „Плуга“

В зв'язку з наступом вакаційного періоду та перевантаженістю в роботі деяких членів „Київ-Плугу“, робота Київської філії до певної міри послабшала, але не припинилася. Деякі секції не могли збиратися зовсім, а інші навпаки: вели інтенсивну працю. До цих останніх належить новозаснована секція Західної України, що за короткий час свого існування проробила чималу організаційну ро-

боту та встигла поставити вечір-концерт, присвячений Західній Україні.

Окремі члени філії за цей час уміщали свої художні та публіцистичні твори в різних журналах та газетах Києва та центру: Качура в „Червоному Шляху“ та „Нашій Допомозі“, Загул у „Червоному Шляху“ та „Глобус“, Атаманюк у „Червоному Шляху“ та „Більшовикові“, Щупак, Лісовий і ин. Деякі члени поклали свої збірки, що їх прийняло до друку Державне Видавництво України.

Як бачимо, хоч зборів за останній час не відбувалось, хоч деякі секції не виявляли жвавої діяльності, все-ж таки робота не припинялася, навпаки—уперто велася.

Зважаючи на те, що багато членів філії виїхало або незабаром виїде на відпочинок, наявні сили філії значно послабшають, проте, роботу припинено не буде, бо все-ж таки багато членів та студійців залишаться в місті, і збори вирішили на літній сезон зібрання робити один раз на три тижні. Для доповідей намічено: „Новини нашої літератури“, „Про організацію пролетарських письменників“, „Молод“ і ин. На зібраннях, крім намічених доповідей, члени та студійці філії зачитуватимуть свої твори.

Бюро філії поповнено новими членами, що їх обрано на зборах: тт. Іванушкина та Атаманюка (секретар бюро).

(„Б“)

Зінов'ївська філія „Плуга“

За весь час свого існування філія „Плугу“ набула великого авторитету серед пролетарського студентства м. Зінов'ївська, так і серед громадян та різних установ, місцеві преси то-що.

Своїми літвиступами на Педкурсах філія знайомить студентство з сучасною літературою, сучасними літтечіями та літгруппуваннями (приймаючи на увагу замітку ЦК „Плугу“ про Зінов'ївський гурток у „Плужанині“ ч. 1 про наші хиби студіювання старої літератури).

В дискусіях про мистецтво та літгруппування, крім студентів, приймають участь і гартованці, що приходять на наші літвиступи з 5-ї кімшколи. В нашій місті Зінов'ївську є „Юго-лефовці“, але ми з ними не маємо ніякого зв'язку.

Що-ж до творчості студійців „Плуга“, то помічається все більш і більш удосконалення техніки писання та образність мови.

Мотиви творчості по більшості селянські й рідко в кого проглядають мотиви міста (робітничі), але цьому причина—безпосередній вплив села, що завжди оточує плужан.

Що-ж торкається літсторінок в газеті „Червоний Шлях“ м. Зінов'ївську, то такої немає, але деякі плужани друкують там свої оповіданнячка та дописи з різних галузей і життя „Плуга“.

Там, досить повно й змістовно було освітлено П'ятізд „Плуга“, утворення „Молода“, завдання комсомольської секції „Плуга“ в кількох числах газети „Червоний Шлях“.

Б-р

Полтавська філія „Плуга“

Бюро філії ухвалило влаштувати щомісяця дві прилюдних вечірки та два засідання студійного характеру, виходячи з тих міркувань, що сили Полтавської філії зараз дуже зменшилися, а тому потрібна внутрішня організаційна та літературна робота філії, щоб вечірки прилюдні були, по можливості, корисні й цікаві для молоді, а також, щоб підвищити літературну кваліфікацію кожного плужанина зокрема.

Золотонішська філія „Плуга“

Наша філія, порівнюючи, молода. Заснувалася вона лише в грудні місяці 1924 року і налічувала спочатку два члени. Решта були студійці.

Свою роботу розпочала майже без всякого досвіду. А керувалась у роботі лише тими вказівками, що одержав один із членів філії в Харкові, від т. Пилипенка. Не дивлячись на це, філія взяла правильну лінію, широко розгорнула свою роботу і за невеликий час набула популярності так серед робітників міста, як і серед політосвітніх установ округи.

Головні чинники популярності—та серйозність, з якою філія провадила свою роботу, а також масовий її характер.

Літвечірки відбувались у робітничому клубі, і це давало можливість кожному приймати активну участь в обговоренні плужанських творів.

Крім того, філія своїми виступами приймала участь у різних революційних святах.

Між иншим, філія, вкупі з „Шевченківцями“, що перебували в Золотоніші, взяла участь у святі п'ятиріччя існування сільбудів. Зараз філія налічує 5 дійсних членів: О. Ясний, П. Хуторський, І. Семенів, Д. Невкритий, і І. Радкевич, та до півтора десятка студійців, переважно учнів профшкіл. Мається дитячий літгурток при Драбівській семирічній школі, в складі 17 осіб, а також літгурток при агрошколі.

Працює літстудія.

За час існування філія відбула 12 літвечірок, на яких зачитано 28 віршів, 20 малюнків та оповідань, 1 п'єса, 1 поема. На літвечірках, в середньому, бувало по 250 чоловік.

Зараз філія свою роботу провадить головним чином, на літстудії, де розбираються плужанські твори, а також ставляться доповіді на різні літературні теми.

Влітку філія відвідає низку комун та артелей, з метою вивчення їх побуту то-що.

Головне ж ось що:

Члени філії значно підвищили свої літзнання й літтехніку.

Можна з певністю сказати, що в найближчому часі члени філії дадуть твори значної художньої вартості.

Зараз працюють над такими творами: Ясний перероблює „Майську ніч“ і „Сорочинський ярмарок“ Гоголя; І. Семенів пише невеличкі

оповідання: П. Хуторський пише великі оповідання: „Гниле Болото“ і „Опеклися“; Д. Невкритий готує збірку поезій і оповідань „Батрацька комуна“ і „Біла кров“; І. Радкевич—публіцистика: „Околиці“, „Григорій Епик“, („Полохливої ночі“) — критика і „Історія Золотонішської організації ЛКСМУ тов. Хуторянин (студієць) працює над віршами і збирає етнографічний матеріал.

Павло Хуторський

Чернігівська філія „Плуга“

Філія розпадається на два сектори: літературний та музичний. Робота проводиться жваво в обох секторах. 20 квітня філія освяткувала свою річницю. До цього часу філія організувала і звязалась з літгуртками „Плуга“ в Н. Басані, Острі, Булахові, Ніжині, Глухові, Ічні та Охромівичах.

Оформлено також літгурток при клубі 20-го полку. Намічається в плані дальшої праці організація театрального сектору, образотворчого та літсторінки при газеті „Красное Знамя“.

М. С.

Прилуцька філія „Плуга“

31 травня відбулося урочисте засідання філії „Плуга“ з членами Прилуцького, Пирятинського й Грабарівського літгуртків „Плуга“ й представниками громадських, професійних та культурно-освітніх установ, присвячене річному ювілею філії.

Почесними членами президії обрано голову ЦК „Плуга“ т. Пилипенка й Наркома Освіти т. Шумського.

З привітаннями виступили од агітпропу редакції „Правди Прилуччини“, ОкрКНС Політосвіти, од курсів робітників села, од спілки „Робос“, педкурсів, 3 літгуртків при сільбудах та літгуртка Шевченківської трудшколи.

Зачитано привітальні телеграми й листи од ЦК „Плуга“ й Харківської філії „Плуга“, од письменників: Хвильового, Тичини, Явлого, Панченка, Паніва, Богуславського, Плиску нівського й Д. Гордієнка.

Після привітань урочисто відбулося одкриття літгуртка „Плуга“ при Грабарівському сільбуді.

Після офіційної частини відбулася літвечірка з участю хору педкурсів. Всі пісні хору на слова письменників-прилучан.

З творами виступили представники філії й усіх літгуртків, а також гості.

На час зборів була улаштована виставка творів плужан Прилуцької групи. На виставі представлені до 20 центральних журналів, декілька читанок і декламаторів з творами початкуючих письменників Прилуччини, окремі книжки творів прилучан, 23 літсторінки „Правди Прилуччини“ й декілька писаних на машинці і гектографі альманахів, журналів і окремих творів членів філії та літгуртків.

Засідання й вечірка зібрали значну кількість слухачів. Найбільше було робітників—заву села, що саме в місті перебували на курсах, учительства й педкурсантів.

Збори й вечірка пройшли жваво, зацікавили всіх. Філія „Плуга“ скупчила навколо себе увагу громадянства, викликала інтерес своєї роботи.

М-ор
(„П. Пр.“)

Проскурівський літгурток „Плуга“

Здивлячись на те, що наш гурток заснувався недавно, а вже його чути стало по Проскурівській округі. Сільські вчителі, одірвані від літературного життя, пливуть до нашого гуртка за порадами та за зв'язком. Одного мене запитує якась незнайома людина:

— Ви мабуть з гуртка „Плуг“?

— Так, з гуртка.

— Так от мені треба з Вами зв'язок мати, знаю, мені в селі приходиться до всіх питань давати п'єски, вірші й т. ін., а от вони з боку літературного, це-б треба з Вами порадитись.

— Ну, добре, кажу. Сьогодні у нас як раз вечірка, а Ви свої твори зачитаете. Гурток їх загляне і зробить деякі потрібні зауваження... За останній час у нас не було таких вечірок, на яких не було-б людини з села.

Гурток поширюється. Нарховується 9 членів, які дають свої твори, а також вирівнюють свої знання що до сучасної літератури.

Біда тільки, що ніяк твердого плану роботи не збудуємо. Від накресленого плану членство відступаємо і вдаємось в бік, пристосовуючись до життя.

П. Гончарів

Жінсекція при Кам'янецькій філії „Плуга“

Секція заснувалася ще 22 лютого. З перших же днів намітила слідувачий робочий план: 1) Організаційна частина: 1) взяти на облік жінок на Кам'янеччині, що бажають брати участь у радянській пресі; 2) згуртувати при Кам'янецькій філії, об'єднуючи їх при місцевих літгуртках; 3) ув'язати роботу жінсекції літгуртків з секцією при Кам'янецькій філії і з жінсекцією при ЦК „Плуга“; 4) поширювати жіночу пресу серед широких шарів трудящого жіноцтва; 5) широко займатись з організацією й завданням секції „Плуга“.

II. Виробнича частина: 1) влаштувати літ. вечірки, як секції філії, так і вечірки на окремих гуртках, присвячуючи їх особливості жінок або літ. творам про жінок; 2) брати участь у пресі, як місцевій (стініні) при клубах і сельбудх, так і центральній. Зокрема, організувати кореспонденцію по журналу „Селянка України“; 3) брати участь у пресі під час переведення всіх кам'янецьких та свят.

Зараз нараховується до 12 студійок, число яких незабаром має збільшитися.

Остерський літгурток „Плуга“ (на Чернігівщині)

Гурток зараз нараховує 14 чол. на чолі з Бюром гуртка: тт. Нагорський В., Жук Серг. і Христович Гр.

По партійності в гуртку членів ЛКСМУ—3, КНС—8. Крім звичайної, буденної роботи, гурток прийняв участь у громадському святі Шевченка, в літвечорі на Педкурсах (вечір пам'яті Л. Українки); окремі члени активно працюють у стінних газетах ЛКСМУ, педкурсів; гуртковий актив читає лекції, доклади на Педкурсах, в Техшколі, в Райсельбуді (теми: „Гарт“, „Українська пролетарська література“, „Ленін у поезії“ й ин.).

В зв'язку з від'їздом групи членів для вчительської роботи на селі, вироблено літній програм роботи гуртка, що охоплює (крім прямих літ. завдань) працю в хатах-читальнях, драмгуртках, стінгазетах, знайомство з сількоріським рухом на Остерщині, знайомство з літ. інтересами села (шляхом запитань, анкет) і т. д.

Театральний сектор працює над п'єсками О. Вишні, Т. Степового; в секторі 11 чоловік.

Енергійно готується гурток до свята свого однорічного існування, що буде 7-го липня біж. р.

Зв'язок з Губфілією „Плуга“ далеко кращий, ніж у минулому. Популярність гуртка росте; з усього району йдуть твори на гуртковий суд, і актив гуртка не встигає їх продивлятися.

Булахівський сільський літ. гурток, що знаходиться під керівництвом Остерського гуртка, нараховує 11 членів; серед них 3 вчителі, зав. хатою-читальнею, 2 кандидати партії, комсомольці й члени КНС. Але значної роботи гурток поки не виявив: вийшло 6 чч. сільської стінгазети „Ранок“, з досить гарним матеріалом і малюнками; провадиться праця в хаті-читальні (літературна й музична секція хати-читальні).

На перешкоді до систематично-планової роботи обох гуртків стоїть літня доба; більшість членів—селяни, і тому заняті роботою коло землі. Але гурткова діяльність не припиняється.

Василь

Літгурток при Школі Червоних Старшин

В травні м-ці Школа Червоних Старшин виїхала до Чугуїва в лагерь. Літгурток і тут провадить свою працю цілком практичного змісту: 1) укладає літературну частину ювілейного збірника, присвяченого 5-річчю Школи, 2) веде роботу в клубі „Червоний Юнак“ розробляючи комплексно з іншими мистецькими гуртками різні інсценізації, частушки, живу газету й ин.

Намічено перевести 2 літ. вечірки з участю плужан з Харкова.

О. Ш.

Ічня. Літгурток „Плуга“

Ще в-осени 1923 року ми заснували „плужанську“ організацію, що вона через від'їзд деяких членів розпалась, і члени, залишившись на місці, працювали кожен сам собі. У січні 1925 року ми знову заснували організацію і з того часу встигли проявити таку діяльність: 1) беремо участь у місцевій стінній та живій газетах, де маємо літературний відділ, 2) до дня жалоби по Іллічеві написали відповідні вірші та п'єсу, яку й поставили, 3) влаштували кілька прилюдних вечірок із зачитуванням та обговоренням своїх творів і 4) ведемо працю по втягненню в організацію селянських письменників району.

Літгурток „Червоною Доріжкою“

Гурток об'єднує 21 чоловіка студійців-школярів. Робота йде жваво по такому плану (на березень-травень):

- 1) закінчити студіювання статуту „Плуга“;
- 2) простудіювати 5 чч. „Бібліотеки Селянина“;
- 3) провести календарні громадські свята;
- 4) провести студії по завданнях „Плужанина“.

За останній час переведено працю: 1) зачитали „Крученим шляхом“, „Квіти життя“. „Кара круча“ й оповідання „Плужанина“ ч. 1, 2) розроблено на студіях 3 схеми для оповідань і розібрано поему Клименка „Село“, 3) переведено календарні свята, 4) випущено 5 чч. стінгазети.

Старо-Ушицький гурток „Плуга“

Гурток виробив план роботи на квітень, травень, червень місяці. В плані між іншим входять пункти: 1) провести 12 вечірок літгуртка, на яких розбирати твори „Плужан“ та твори членів літгуртка; 2) кожен член літгуртка повинен допомогати просуненню книжки на село; 3) кожен член літгуртка повинен дописувати про життя села в стінну

газету, і в газети округові та центральні. 4) літгурток має писати інсценівки та п'єси до різних ревісват та кампаній.

Нарада юнкорів Волині

В березні цього року відбулася на Волині перша Губнарада юнкорів і редколегій стінних газет.

Редакція газети „Юнацька Правда“, що в цій народі була одним з головних ініціаторів видали збірку матеріалів наради за назвою „Перший крок Волинської юнкорії“.

Нарада заслухала цілу низку практичних докладів (завдання юнкора, стінгазета, пікорт, звіт ред. „Юн. Правда“, прокуратура і ін.).

Цікавий був доклад „Про молодих письменників“, по якому нарада ухвалила резолюцію, що в ній ми читаємо: „Нарада вважає, що окремих організацій молодих письменників утворювати не доцільно: на місцях з неї треба утворювати юнацькі секції при загальних пролетарських письменницьких згуртуваннях „Плуг“, „Гарт“ й т. ін...“

Нарада рахує, що надалі письменницький рух молоді необхідно направляти під гаслом об'єднання письменників міста й села на ґрунті пролетарської ідеології...“

В той час, як відбувалася нарада, ще не існувало нової організації пролетарських письменників, дійсно масової, близької робітничим масам, рідної й органічно близької селянського „Плуга“. Нині ж цю галичину займає „Молот“, бо „Гарт“, як показує практика його роботи, з осівним своїм завданням не справився.

Постанова наради як раз починає здійснюватися в часті об'єднання (роботою) письменників міста й села, як це бачимо в „Молоті“.

Видання окремої збірки про нараду все визнаємо надто розкішним, наклад книжки малий (1000 пр.), а обійшлася вона не дешево. Для оголошення постанов досить було газетних шпальт.

Карло Зінківець

ПИСЬМЕННИКИ ЗА ПРАЦЕЮ

«СЕРЕД ПЛУЖАН»

Атаманюк (Київ)—написав поему з галицького життя „Панський сторож“, перекладає з євр. мови поему Кагана „Трипілля“.

Буряк Ю. (Київ)—окремим виданням виходить оповідання „Марина Копачівна“, що було видруковане в „Червоному Шляху“.

Бедзик (Харків)—пускає до друку 2-м накладом п'єсу „Люди, чуєте“?

Ведмицький (Прилуки)—написав поему „В монастирі“.

Гедзь Ю. Х. (Золотоноша)—склав збірку своїх фелетонів „Остюки“, жменя І.

Гудало Р. (Умань)—написав велике оповідання „Нова сила“. За висновками студії оповідання написано гарно і читається з цікавістю.

Гуменна Я. (Київ)—написала оповідання „Револуційні заслуги Кайдамахи“.

Григорович С. друкує поему „Найм Опанас“.

Громов (Харків)—здав до друку ДВУ повість під назвою „С-15“. Написав оповідання „Флейта“ й „Майд“ та працю над новим оповіданням „Травневі ночі“. Вийшла з друку збірка „Револуція“.

Демчук Ост. (Житомир)—здав до друку ДВУ три збірки оповідань для бібліотеки малописьменного: 1) „До комуни“, 2) „Гілки Шмирка“, 3) „Захисна гімнастьорка“.

Донченко О.—написав нову поему з життя чорноармійського—„Червоноармієць“. Закінчив п'єсу в 4-х актах з життя польських комуністів. Пише кіно-сценарій „Брати однієї матері“.

Забіла Н. (Харків)—видрукувала в „Знан-
нях“ поему „Лена“...

Завць (Умань)—готує до друку брошуру
Касова боротьба в сучасній сім'ї та її
форми“.

Загул (Київ)—редагує для ДВУ повне
видання творів Ю. Федьковича, пише роз-
відку про сучасний стан літератури в Зах.
Європі. Працює в жур. „Глобус“.

Каштан-Карий (Кам'янець)—здав до
друку ДВУ збірник інсценровок на ударні
компанії.

Капрон (Школа Червоних Старшин)—
написав низку фейлетонів, видрукованих уже
в різних харківських виданнях.

Копиленко О. (Харків)—переклав ук-
раїнською мовою повість Сейфуліної „Віри-
шея“.

Коваленко Д.м. (Харків)—здав до
друку ДВУ збірку оповідань.

Ковтун (Харків)—пише повість „Юність“
із студентського життя.

Качура Як. (Київ)—здав до друку ДВУ
книжку драматичних творів. Майстерня „Бе-
резіля“ в Білій Церкві інсценувала його опо-
відання „Історія одного колективу“, що йде
окремою книжкою в „Бібліотеці Селянина“.

Маньківський (Поділля)—працює над
п'єсою з революційного побуту. Подає фей-
летони до газети „Червоний Край“.

Масенко Т. (Харків)—здав до ДВУ бро-
шуру „Стінна газета“ Готує до друку збірку
нарисів „Прикордонний комсомол“.

Нечаївська В. (Київ)—виготовила до
друку збірку оповідань під назвою „Комне-
замія“.

Оголенко Я. (Кам'янець)—закінчив ве-
лику повість з червоноармійського життя
„Перший рік“. Повість передано до ДВУ.

Пилипенко С.—здав до друку книжку
„Скаки життя“, оповідання, що вийшла накла-
дом „Книгоспілки“.

Савицький (Ясний Ол.) (Золотоноша)—
написав п'єсу „Темної ночі“, що зараз зна-
ходиться на розгляді Репертуарної Ради.

Сосюра Вол. (Харків)—закінчив роман
„Тарас Трясило“. Вийде в світ накладом ДВУ.
Працює над поемою „Санта Роза“.

Сенченко Ів. (Харків)—здав до друку
ДВУ збірку нових оповідань із селянського
життя під назвою „Петля“. Працює над дру-
гою збіркою „Квиток 1001“, в якій дає роз-
клад і вимирання дрібного міщанства.

Снігарський Ів. (Харків)—написав
низку байок.

Степовий (Харків)—пустив до друку
другим накладом п'єсу „Боротьба“.

Турган (Умань)—гиготовує до друку
збірні віршів та оповідань. Пише роман з
життя нової селянської інтелігенції.

Товстонос В. (Миргород)—написав кіно-
сценарій, який уже ухвалено до постановки.
ДВУ друкує його п'єси: „Смерть Тараса
Бульби“ і „На хуторі“.

Тимченко (Широке)—пускає другим
виданням „Єрусалимська благодать“ та „Божа
дитина“. Здає до друку нову книжку „Треті
півні“.

Усенко П. (Харків)—здав до ДВУ збірку
поезій „КСМ“.

Фесенко (Житомир)—умістив низку опо-
відань та поезій у газету „Юнацька Правда“.

Шиманський (Харків)—здав до друку
ДВУ збірку оповідань. Працює над новою збір-
кою червоноармійських оповідань „Золоті
остроги“. Закінчив оповідання „На узліссі“.

Штангей (Умань)—написав низку опо-
відань з життя села.

Якимчук (Житомир)—видрукував у жур-
налі „Червоні Квіти“ оповідання „Червоні
пацюрки“.

С.

СЕРЕД ИНШИХ ПИСЬМЕННИКІВ

Антоненко-Давидович (Ланка)—на-
кладом ДВУ друкує книжку оповідань „Запо-
рошені силуети“.

Бажан (Харків)—написав нову поему, що
буде розміщена в ч. 2 альманаху „Гольштром“.

Бургарт (Київ)—друкує збірку поезій
„Залісні сонети“.

Голота (Гарт)—друкує збірку поезій
„Степи заводів“.

Зеров („Ланка“)—складає „Антологію
французької поезії“.

Івченко М. (Київ)—друкується збірка
оповідань „Із днів полевих“.

Коляда Гр. (Сім-Москва)—друкує збірку
поезій „Місто дихає“.

Лісовий П. („Гарт“)—друкується книж-
ка нарисів „Недри села“.

Любченко Ар. („Гарт“)—друкується
окремою книжкою в перекладі на євр. мову
оповідання „Зяма“. Готує до друку книжку
оповідань.

Мельник С. (АСКК)—готує до друку
збірку оповідань.

Микитенко („Гарт“)—друкується збірка
поезій „Сільські джерела“. Здає до друку
збірку оповідань „На соняшних гонах“.

Недоля Л. („Гарт“)—готує першу книжку
поезій укр. мовою.

Осмачка—накладом ДВУ вийде з друку
збірка поезій „Скитські вогні“.

Рильський (Київ)—друкує збірку поезій.

Семенко М. (АСКК)—закінчує роман і
низку критичних статтів по питанням куль-
тури, побуту й мистецтва. Закінчує поему
„Континенти“ й перероблює поему „Степ“.

Шкурупій (АСКК)—пише великий вір-
шований роман „Доктор Стварт“. Написав
низку нових оповідань та кілька розвідок
з галузі поетичної продукції.

Шопинський („Гарт“—Америка)—на-
кладом ДВУ друкується роман з робітничого
життя „Фабрична неволя“.

ПАМ'ЯТИ ТОВАРИША

29 серпня 1924 року помер в Золотоноші член „Плуга“ Олександр Миколаєвич Васоркин. Все життя його повне було праці.

Учитися в гімназії почав Ол. Мик. в 1908 р., а в 1916 року був виключений із 7 класи гім-

назії, бо через хвороби не міг акуратно ходити на лекції. Тоді Ол. Мик. починає дома і між працею готуватися і здає спити на вчителя. З 1917 року Ол. Мик. працює в Миргородській Громадській бібліотеці, віддаючи їй весь час і всього себе. 1917 р. 1/XII з'являється перша стаття Ол. Васоркина в „Голосе Труда“ — Миргородський робітничий газеті в справі допомоги бібліотеці книжками. З того часу невтомно й чесно працює Ол. Мик. — якщо завідатель бібліотекою, вносячи в цю працю силу любови, відданости. Тов. Васоркин був з один перших, що з числа ін-

телігенції відверто став на бік більшови-
Про це свідчить ціла низка спогадів
родських робітників друкарні, проф.
і відомий „Мандрівний редактор“ тов. Р.
ський. Ол. Мик. агітує за передплату
ських газет, журналів, живо відгукується
кожну нову книжку, журнал. Поруч з тим
сам стає дописувачем, то агітуючи за книжки
бібліотеки, то розкриваючи зловживання в
справі. Газета „Вісті“ з 1921 р., „Селянська
Правда“, „Голос Труда“ (Полтава), „Червоне
Село“ (Полтава), „Червона Лубенщина“
т. Васоркина за свого сількора, замітки
завше охоче містили. Трудно підвести підсумок
цій роботі Ол. Васоркина, але по архиву
зберігається і доставлений до редакції „Правда“
т. Рогозівським — можна нарахувати
коло 100 газетних статтів, заміток, дописок.
Найбільше припадає їх на рік 1923—1924.
Цікавився Ол. Мик. справою і письменством
кою і як тільки засновується „Плуг“,
зується з його ЦБюром, утворює в Миргороді
філію „Плуга“.

Київський Науковий Інститут Книгознавства зарахував влітку 1924 р. тов. Васоркина своїм членом — кореспондентом, надсилаючи йому „Бібліографічні Вісті“, в обмін на доповіді й інформації з місць. Та здоров'я Ол. Мик. було зовсім слабе. Платня бібліотекареві була така, як і вчителів. Тяжко було жити з дружиною і старою матір'ю. Злидні не реводились. Можна було з певністю сказати, як довго проживе Ол. Мик. В 1924 році йому було призначено на посаду завідувача музею в Золотоноші. Нове місто, нова праця мали би підбадьорили Ол. Мик., але стан здоров'я був надто гіркий. Тільки до 29 серпня 1924 року дотяг він.

В тов. Васоркині працюючі втратили свого щирого друга й порадника, газетярська сім'я — діяльного, чесного сількора й агітатора „Плуга“ — одного з активніших членів своїх.

На 1-у річницю смерті Васоркина хай невеличка стаття буде одною з тих згадок, що у багатьох залишив дорогий Ол. Мик.

Мих. Марусин

ПО ІНШИХ МИСТЕЦЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ

НА УКРАЇНІ

„Молот“

Харківська група „Молоту“ нараховує в своїх лавах вже по-над 50 чоловік. За останній час молотовцями влаштовано літературних виступи: один у клубі комунальників, другий у залі Сельбуду.

Виділена також комісія, що провадитиме організацію літгуртків „Молота“ по харківських заводах.

З харківських гуртків найактивніше поки-що працювали гурток у Комуністичному Університеті ім. Артема та гурток при українських курсах журналістики, що закінчилися в травні.

Силами харківських молотовців в скорому часі видано буде альманаха „Молота“, а також ухвалено видавати місячника літературно-критичного характеру, що також носитиме назву „Молот“.

Йде жвава робота по організації груп „Молота“ на місцях, особливо при різних заводах та фабриках.

Поки-що маємо гуртки в Червонограді, в Кам'янці-Подільському й т. д.

Складаються молотовські групи переважно з комсомольського та робітничого літературного молодняка, що поповнює свої кадри за рахунок робкорів.

Полтавський „Молот“ нараховує в собі біля 20 чоловік.

Російська пролетарська літературна організація „Наковальня“, що існувала до цього часу в Полтаві, зараз влилася в „Молот“, як російська секція.

Полтавський „Молот“ має тісний зв'язок з літературними гуртками Губпартшколи та військової частини.

Всеукраїнське Бюро зв'язку пролетарських письменників

На останньому засіданні Бюро зв'язку затверджено план праці Бюро на літо. Обрано організаційну трійку по Харкову для організації літгуртків на заводах. В трійку обрано тт. Громова, Кручиніна та Дикого.

Ухвалено також приступити до видання місячника українсько-російською та іншими мовами нацменшостей під гаслом „Єдиного фронту“.

Крім того, видаватиметься виключно українською мовою літературно-критичний місячник „Молот“.

3-го травня Бюро вже скликало першу Харківську міську конференцію пролетарських літературних організацій і поодиноких осіб, що стоять на платформі Октябрі.

На порядку денному, крім загального доповіді т. Пилипенка про підсумки літературної дискусії, стояла справа про вибори постійного Правління Харківської асоціації пролетарських письменників.

Розіслано також відповідні матеріали на місця в справі організації по губернях та округах асоціації пролетарських письменників, згідно постанови І Всеукраїнської конференції пролетарських письменників.

Молотовець

Ювілей газети „Вісти“

31 травня 1925 р. в Харкові в залі засідань ВУЦВК'у урочисто відсвятковано було ювілей газети „Вісти“.

Вітали газету представники Центр. Коміт. Комуністичної Партії (більш.) України, ВУЦВК'у, Ради Народніх Комісарів, робітників освіти, робітників науки, „Плуга“, комнезамів, представники політичних емігрантів (утікачів Польщі), редакції газет та інші.

Ювілейна комісія, зазначаючи послуги редактора „Вістей“ т. Блакитного, ухвалила прохати уряд нагородити його орденом Червоного Трудового Прапора, а всім робітникам газети висловити щиру подяку.

Свято закінчилося великим концертом українського хору „Думка“.

„С. П.“

10-ті роковини смерти письменника Переца

В центральному Винницькому робітничому клубі 21 квітня відбувся вечір, присвячений 10-тим роковинам з дня смерти видатного єврейського письменника Ісаака Переца.

Перець, хоча вийшов з буржуазної сім'ї, все-ж у своїх творах яскраво малює життя та побут робітничих мас, яких він закликав до кращого життя. На жаль, під кінець свого життя Перець в деякій мірі розчарувався був у революції, занадто захопився старовиною й відійшов від робітничого руху.

Після доповіді про Переця відбулася вистава з його творів „Дер Штраймел“ — талановита антирелігійна сатира та I акт з драми „Ніч на старому базарі“. В останньому творі малюється зібрання пролетарських сил і стремління їх до кращого життя.

Єврейський народний хор ім. Вінчевського проспівав кілька пісень з творів Переца.

Д.

„Шляхи розвитку української літератури“

Відбувся в Києві (24/V) на таку тему вечір-диспут. В диспуті взяли участь усі літературні угруповання та окремі письменники Києва.

Всі промовці погоджувались на тому, що постановка т. Хвильовим питання „Європа чи просвіта“, „Зеров чи Биковець“ є неправильною. Різниця тільки в тім, що праве крило укр. письменників, в тому числі й Зеров, солідаризувалися з Хвильовим що до погляду на рев. літературу, чи, як вони назвали, „хал-

туру", а ліві літерганізації, між ними й представник Київ—"Гарту" (він же й член ЦБ), констатували, що думки Хвильового є певним шкідливим збоченням од революційної лінії в літературі й доводили, що "Гарт" переживає певну кризу, що він зродив розходження в своєму нутрі. Лайливий тон статті Хвильового, демагогічні вигуки, спекуляція на втягненню в гру авторитетів, хоч із ворожого лагерь—все це зазначає, крім помилкового підходу до питання, ще й пристрась та однобічність автора.

Представник Київ—"Плуга" т. Щупак у своїй промові дав належний відпор попутникам, що так радо підхопили прапор Хвильового, та чітко накреслив лінію, що нею йшла та йде рев. українська література.

Стенографічний відчит диспуту має вийти друком.

Перший симфонічний концерт нової української музики

3-го травня о 1 годині дня харківчани вперше почули симфонічний концерт з творів виключно українських композиторів. В цей день всі присутні на концерті вперше побачили, що починається певний розвиток української симфонічної музики. Програма складалася з творів 3-х різних поколінь:

1. Лисенко М.-Гавот в оркестровці Глієра.
2. Сениця П.-Симфонія.
3. Вериківський М.—6 веснянок.
4. Костенко В.—Сюїта на українські народні теми.

Найкраще враження лишилось від останньої молоді групи композиторів—Вериківського М. і Костенко В.

Перед початком П. Козицький, голова Харківської філії музичного т-ва ім. Леонтовича виголосив вступне слово.

Оркестром у складі 70 осіб керував народний артист А. Штенберг.

„97“

З українських п'єс у минулому театральному сезоні Харкова мала найбільший успіх п'єса М. Куліша „97“.

За недовгий час ця п'єса лише в одному театрі ім. Франка йшла 50 разів. Це була та п'єса, що нею сміливо можна було гордитися, показувати делегатам різних з'їздів, навіть членам Всеукраїнського З'їзду Рад.

Після того, як п'єсу було видано окремою книжкою (накладом ДВУ), недорогою ціною (35 коп.)—п'єса пішла на село. Нескладна декорація, близький сучасному селу зміст і установка зробили цю п'єсу одною з популярніших по сільбудівських театрах.

Численні дописи сількорів свідчать про масове поширення „97“ і той величезний успіх, що зустрічає п'єса в сільській публіки. „Копистку“, знає вся Україна.

Цими днями в м. Кременчуці театр ім. Франка (що нині мандрує по Україні) ставив „97“. Ось як пише сількор Яценко про „97“:

„...З надзвичайною увагою стежили за кожним рухом, за кожним актором, а слова: „Колись Копистка була людиною, та тепер його кличуть рішати

Гнат Юра в ролі Копистки (п'єса „97“, дія II).

жовні діла“—заглушуються громом оплесків і з великою зневагою та злістю вислухують повні радощів слова куркулів, що мовляв, „муна розбігається“...

Після вистави селянин від імени з'їзду сільської кооперації вітав театр, дякував

Арт. Кречет в ролі Серьogi (п'єса „97“, дія I).

виставу й висловив обіцянку: „незможники на своїх плечіх винесли голод і боротьбу, т. й надалі міцно будуть стояти, як Копистка, а в нас „Кописток“ багато“...

В нашому журналі уміщуємо кілька фотографій окремих сцен з п'єси „97“.

М. Б.

Подорож „ДУХ’у“

Дер. Укр. Хор. ім. Леонтовича цього року й „місяць музичної роботи (з 19/V по 19/VI)“ ревів на селах Катеринославщини, в окрузі: Павлоградській, Катеринославській і Закарпатській. Хор головним чином їздив по селах і робітничих районах.

За 30 днів подорожі хор зробив 41 концерт, проїхавши кінсьми коло 600 верстов.

Було завітано в глухі села, хутори; часто хор співав просто на дворі, без акомпаніменту. Жінки, по школах, сельбудках. Значіння подорожі — величезне. Концерти скрізь з’явилися

одним з моментів змички міста й села, підвищення, а як де — то й засновання музкультури на селі.

ЦК „Плуга“ делегувала разом з хором члена ЦК тов. Биковця, який через працю на посаді міг пробути в подорожі лише 12 днів. Представник „Плуга“ перед кожним концертом говорив вступне слово про значіння роботи хору, народні, революційні й ново-побутові пісні, про сучасну літературу і спілку „Плуг“.

Поруч з такою працею зроблено обслідування літроботи на селі, бібліотек, сельбудів то-що.

Хорист

Фото-монтаж М.ГБ.

Делегації: 1) Винницької філії, 2) Миргородської, 5) Черкаської, 8) Катеринославської, 14) Київської [тт. Лісовий і Шмигельський, 9) Червоноградські плужани, 3) Група плужан-газетярів, 4) Плужанські „папаша“ й „дедушка“ [тт. Пилипенко й Одиноць], 6) Президія з'їзду, 7) Група Харківських плужан, 10) Комсомольці, 11) тов. Головка Анд., 12) З'їзд фотографується, 13) Твори плужан.

ПО С. Р. С. Р.

Баку

При НКОсвіті АСРР зорганізовано Азербейджанське Нотовидавництво, що має на меті збирання тюркських народних пісень і видання їх у виді фортеп'яних п'єс в оранжировці видатних місцевих композиторів. Головопрофосвіта НКО АСРР делегувала в повіті республіки молодого професора Карагичева для запису тюркських мелодій. 8 мелодій уже видано. Проф. Айсберг обробив 10 східних пісень. Композитор Гляр ще в 1924 році виготовив кілька мелодій. Не що-давно видано підручника теорії музики Гаджибекова „Основи тюрксько-персидської музики“.

Ленінград

Ленінградська Асоціація Пролетарських Письменників (ЛАПП) об'єднує коло 200 письменників, робкорів, воєнкорів, воєнморкорів. В ЛАПП увіходять такі гуртки: „Страйка“, „Смена“, „Резець“, „Краснозвезденцы“. Асоціація має журнал „Резець“ (робкорівського характеру), газету „Смена“; частково використовується: „Юний пролетарий“, „Работница“, „Крестьянская газета“.

Білорусь

♦ Літературна організація „Маладняк“ розвиває свою діяльність: утворена Могилівська філія в складі 17 тов.; з них 4 жінки. Засновано філію і в Бобруйську, літстудію при Білоруському Педагогічному Технікумі (в Мінську), філію в Полоцьку (5 членів). При цій філії працює студія, в склад якої входить коло 30 душ молоді з вищих шкіл.

♦ Не що-давно за постановою президіума „Маладняка“ члени літературної організації—поети Ан. Вольнін і Язеп Пушча об'їхали м. Полоцьк, Могилів, і Вітебськ з метою ознайомлення з тамешніми організаціями літературними, філіями „Маладняка“ та для впорядкування низки літвечірок білоруської поезії.

♦ З лютого почав виходити журнал—орган Білоруського студентства „Чырвоны сцяг“, а Центр. Правління Спілки Робітників мистецтва почало видавати тижневик „Трибуна мастацтва“, що освітлює театральне й мистецьке життя Білорусі.

♦ 28-го травня минуло 20 років літературної діяльності відомого білоруського письменника Янка Купала.

В день ювілею Янка Купала одержав багато привітальних телеграмм, а літературна секція Інбілкульту влаштувала врочисте засідання з приводу 20-річчя літературної діяльності ювілянта. В доповідях з усіх боків було освітлено визначну роль Янка Купала

в білоруському національно-культурно-соціальному відродженні.

Голова ЦВК СРСР т. Червяков через недугу не зміг бути на врочистім зібранні Янка Купала, але-ж передав своє привітання через заступника голови Інбілкульту.

♦ Інститут Білоруської Кінематографії командировав письменника й критика Максима Гарецького в Калинінську округу з метою ознайомлення з білоруським рухом.

Цей-ж Інститут організував комісію по вивченню природи та її явищ. Комісія керувати всіма природознавчими дослідженнями БССР. Краєзнавча секція Інститута перекладе на себе функції кл. Центр. Бюро Краєзнавства. В склад президіума секції увійшли: Гарбуз, Шукевич—Трецяков, Скандраков.

♦ Вийшла з друку кн. 2 з назвою „Полюмя“—часопис літератури, лірики, економіки, історії. В журналі вийшла поема М. Чарота „Марына“, продовження роману Цішки Гартны „На перагібе“, Якуба Коласа, А. Гурло, А. Александровича низка політичних, економічних і критичних літературних статей, бібліографія. Журнал робить гарне враження, матеріал вдало і любляче підібрано.

ЗА КОРДОНАМИ

Америка

В Українському Робітничому Домі в Нью-Йорці регулярно влаштовуються по понеділках літвечірки „Гарту“, на яких тов. зачитують свої твори, роблять доклади про літературу українську. В кінці вечірок показують яку фільму діяпозитиви (напр., до дня Паризької Комуністичної Республіки й т. ін.).

В Канаді—в Вінніпегу також існує філія „Гарту“ і влаштовує свої вечірки. Перша літвечірка 17/III відбулася при участі 500 осіб. Виступали з докладами та зачитали свої твори. Кулик, Ірчан, Піонтек, Синьов, Голець, Волинєць. По зачитанні творів відбулася дискусія. Вечірка мала значний успіх.

В ілюстрованому додаткові „Українських Щоденних Вістей“ американських поміщено кілька поезій плужанина Гр. Паскунівського, байка С. Пилипенка, редакція дуже прихильна на книжку С. С. Пилипенка „Байківниця“ (що видно, лише недавно вийшла до Америки, хоча вийшла з друку в 1922 році). В кількох числах друкується стаття В. Блакитного „Без маніфесту“, взята з альманаха „Гарт“; подано було докладну хроніку про II з'їзд „Плуга“, наш журнал „Плужанин“.

Англія

На 6 липня призначено Міжнародний Конгрес з графічний з'їзд.

КРИТИКА Й БІБЛІОГРАФІЯ

ХТО ДАЛІ?

В попередніх числах „Плужанина“ редакція викликала товаришів розібрати художній малюнок журналу.

Нижче ми вміщаємо отаку спробу тов. Кимі, яка не вдаючись в оцінку його критичних міркувань.

Яковенко (автор оповідання „Вибрихи часу“) і Ан. Гак (автор оповідання „Азбука комунізму“) у своїх оповіданнях трохи відносять селянсько-червоноармійський побут. Знають трохи, бо глибокого змісту названі твори не мають.

Тов. Яковенко у „Вибрихах часу“ дає малюнок перших днів Жовтневої революції, чи, по-іншому, мовити, малюнок боротьби за продовольство, під час військового комунізму.

Під гуркіт гармат, торохтіння кулеметів та постріли махновців, шукання й видирання збіжжя з селян. Відомо, який настрій може зробити селян такий стан речей. Одного з героїв оповідання—Архипа Дейнеку, що його розповідає, як куркуля, за співчуття бандитизму, заарештовано несправді.

Також невдала зав'язка оповідання, що починається „Сирим котом на паркані повзали цуценята й зникали геть понеділки, вівторки... і далі аж до слова: „Плакати висіли в голові“... Вона мало зрозуміла. Ліпше було б почати з слова: „Плакати висіли у голові“... Розв'язка, що кінчається розстрілом Архипа Дейнеки, робить негарне враження, бо не вказано причини розстрілу.

Ан. Гак в оповіданні „Азбука комунізму“ ще володіє мовою, ніж Яковенко; теж малює побут селянсько-червоноармійський.

Він відхилився від реалізму й трохи згустив фарби що до селянської релігійності; це дає оповіданню гумористично-памфлетної форми. Я знаю селянський побут (сам з Полтави, де родяться різні релігійні „чуда“), мені здається, що зараз, чи у 1921 році, до якого часу відноситься оповідання, трудно знайти таких релігійних селян, щоб після перебування в хаті більшовика чи червоноармійця посвячували хату та відправляли молитви або хоч-би кропили йорданською водою. Селяни вже не ті, які були за часів Старосвітських батюшок та матушок.

Селяни добре знають, що більшовики не люблять ні в бога, ні в чорта й нікому не вірять, а в Гака—Спиридоника називає „Азбуку комунізму“ більшовицьким молитовником.

Ан. Гак гарно популяризував „Азбуку комунізму“, привів такі місця з книжки, які свідчать, що „Азбуку комунізму“ варто читати й селянинові.

Справжнього антирелігійного враження оповідання не дає.

Краще вже пише П. Горбенко (оповідання „Першу борозну“). Він гарно описує природу, дає гарний настрій читачеві-селянинові. Тим паче, що це описується його життя. Все оповідання взято з дійсності, крім мрії сина хлопчика про великий трудовий колектив. Таке оповідання може заохотити хлопця-селянина до праці, але взагалі для дитячої аудиторії мало підходить.

С. Кицюк

ВІДГУКИ НА „ПЛУЖАНИНА“

„Плужанин“, очевидно, вніс певне заворушення в плужанські лави. Обзивається на нього народ з усіх кінців України. Це й зрозуміло стане, коли згадаємо, що протягом 3-х років плужани зовсім не мали свого органу, на шпальтах якого могли-б поділитися своїми думками, досягненнями й т. ін. Нижче ми і вміщаємо витяги з листів тт., що так або інакше обізналися на появу „Плужанина“.

„Давно вже відчувалась потреба в такому журналі. Прочитав—і дуже потягло до літроботи. В журналі—словам тісно, думкам просторо... Почувається красива простота... Чимало потрібної інформації. Є довгождані інструкції для літгуртків.“

Найбільш мені подобається Ів. Сенченка „Про наші теми“ і Ан. Гака „Азбука комунізму“, хоч остання має слабкі місця... Бажано було-б умістити в журналі статті на тему „Як писати кіно-сценарій“ (Стенценко—Хорош).

(Плужанська кіно-студія—чуєш?).

А ось другий товариш із провінції пише: „Ви собі уявити не можете, з якою нетерплячкою ми чекали на нього („Плужанина“). А коли отримали, в один день всі примірки розійшлись. Страшенно „публіка“ зацікавилась, особливо молодь. Ще крім гарних відкликів про журнал—нічого не чув. Моя-ж особиста думка: по-перше, журнал гарний. Вражає та охайність та любов, з якою було скомпановано 1-ше число журналу. І розміщення літматеріалу і малюнки (хоч трохи вони невизначні) на своєму місці“...

Подав свою думку й літгурток „Плуга“ при ХІНО. У літгодатковій до інститутської стінгазети вміщено таку рецензію на 1-ше число „Плужанина“.

„Врешті сільписьменники приступили до видання свого журналу. Перше число, що з'явилося у продажу, вже своїм зовнішнім виглядом притягає увагу. Скромно-сіра обкладинка без різних викрутасів... Уже в цьому першому числі маємо такі потрібні матеріали що до роботи літгуртків, маємо досить вичерпуючу хроніку, цілу низку вказівок для літгуртків і багато іншого потрібного матеріалу. Журнал у такій постановці давно потрібний, і треба тільки побажати, щоб він

став журналом-місячником і дійшов у самі низи нашого села“.

Відгукнулися на „Плужанина“ й газети. Маємо цілу низку рецензій: у „Червоному Краю“ (Винниця), „Робітничо-Селянській Правді“ (Умань), „Червоному Шляху“ (Зіновівськ), „Червоному Кордоні (Кам'янець), „Пролетарієві“ (Харків), „Селянській Правді“ (Харків) і т. ін.

Майже всі рецензенти вказували на доцільність видання журналу, цікавий зміст, багату хроніку, радять передплачувати сельбудинкам, хатам-читальням, окремим тт., що цікавляться літпрацею.

Велику рецензію умістив „Більшовик“ (Київська газета), вказавши поруч з досягненням й цілу низку хиб, цілком природних для першого числа.

На різноманітність і жвавість матеріалу та на „багату хроніку українських літрганізацій“, як на позитивні боки, вказує й орган Всесоюзної Асоціації Пролетарієвських „Октябрь“ в ч. 2 за 1925 р.

Докладну й теплу рецензію умістив білоруський журнал „Полымя“ (журнал типа „Червоний Шлях“).

По-за цим—кілька рецензій було в наших журналах, як ось „Селянський Будинок“, „Зоря“ (Катеринослав).

Вивод з усіх відгуків, друкованих і ще більше листовних, можна зробити один: „Плужанин“ з'явився вчасно, своїм змістом і напрямком як раз відповідає потребам низових селянських літературних організацій, гуртків; слаба матеріальна база журналу (з передплати одної журналу не житиме!) не дозволяла виходити акуратно, в формі місячника. Журнал повільно доходить до села, як і всяка книжка, навіть газета. Але певні ми, що з початком осені почнеться й нова доба для журналу. Редакція обіцяє з 1/IX почати видавати журнал акуратно, по 1 книжці на місяць. Від місцевих тт. в дуже значній мірі залежить ця справа. І співробітництво і передплата мусять бути дружніми, організованими.

С. і Б.

ЩО КОМУ ПОДОБАЄТЬСЯ!

„На вкус і цвет товарища нет“—говорить одне прислів'я. Коли мені подобається „ікс“, а вам „ігрек“—то що-ж зробите? От „Життя і Революції“ подобається М. Зеров. А М. Зерову подобається Тичина, і, власне, не весь Тичина, а його книжка „Соняшні Кларнети“. Бо „Соняшні Кларнети“ присвячені „національному відродженню 1917 р.“ і, крім того, там є „ніч в образі старої баби з духом сухих васильків і м'яти“ і от вершини раннього імпресіоністичного письма Тичини, що на нього звернули увагу Ніковський в „Віта нова“, Меженко в „Музаґеті“, а І. Еренбург в легкому й зарозумілому фейлетоні „Киевской Жизни“ [1919 р., ч. 54].

Дуже подобаються гр. Зерову „Соняшні Кларнети“, а „Плуг“ [книжка Тичини], „...в сти-

лістичному відношенню був де-що більше ін'єктиви, як „Плюсклим пророкам“ спроби ронделів та сонетів „на грош темі“. Тичині рішуче не вдалися. Та й галі „Плуг“ показався книжкою одною й нерівною. Йому бракувало одсто- „Соняшних Кларнетів“... [„Життя і Революція“, Ч 1—2, ст. 19]. Звичайно, ще ра- торяємо, „на вкус і цвет товарища нет“ як воно там сталося, що гр. Зеров, вчений і чутливий критик, аж ніяк не на увагу ні часу ні зміни у світовід- Тичини.

Адже „Плуг“ вийшов у 1920 році, а Зеров хоче, щоб після „духу сухих“ всти- і м'яти революційний уже Тичина чекав „Плуг“—би його, „одстоявся“, як то- жається його критикам... Та й взагалі гр- рову не догодиш—„Плуг“ не достоявся, а- тер з України“ перестоявся... Одне т- хочеться сказати: „Плуг“ з його „одно- ністю“ для нас, плужан, безмірно цінна- як інші попередні твори цього автора- зовсім не хочемо сказати, що вони нікче- бо ця книжка дала нам те, чого ніког- дадуть вже зовсім перестояні. „Каме- вона дала нам автора „Вітер з України“

Ранков

НА ШЛЯХУ ДО ВЛАСНОГО СТИ

[З приводу книжки „Буйний Хміль“ О. Копиленка. ДВУ. 1925 р.].

За двома невеликими книжками. О. Копиленко виступив уже й з більш грубою кни- кою „Буйний Хміль“. Розміром вона на- стор., на яких умістилося 14 „новел“.

Через усі оповідання, чи „новели“, як зиває їх автор, проходить одна загальна боротьба двох сил: сили новорожденної воної, і сили реакційної, чи міщанської. Сна- ко—як на широких полях, так і на б- ках—міста.

Відповідно до цього і всі оповідання мож- поділити на два цикли: міський та селянський.

Почнемо з другого, що до нього належ- хронікальна повість „Буйний Хміль“, нове- „Іменем Українського Народу“, „Кара-Кр- ча“, „Македон Блин“ та „Весняні закутк- Ця група оповідань, поставивши перед собою таке завдання, як переломлення револю- в селянській психіці, мусила-б відбити се- зо всіма його характерними властивостями. Приглядаючись-же до типів, змальованих Копиленком, ми цього майже не бачим. Виведені селянські постаті, завдяки рома- тичному умовному переказу, поставлені в авторські ходулі. Характеризує автор їх те- у досить абстрактний спосіб. Приклад: „О- Гаврила сумні, очі у Грачію, у Антона гостр- Очі мужицькі—тайна, як каламутна вода— взнай що там, взнай, що під чорною землею, — земля тайна (?)! земля—чорна“ (?)!.

Маюючи боротьбу повстанців із білими загонами на широких степах України, автор

час охоче оздоблює епізоди дій відпо-
вним степовим колоритом, селянською ліри-
кою. Найвиразніше це позначилось у повісті
"Хміль". Тут на кожній сторінці ми
знаємо (навіть непропорційно) ліричні
групи, екскурси в сиву старовину, побу-
вальні малюнки, психологічні розвідки. Але це
є "треньки-бреньки", а, як довідуємось
з кінця цієї повісті, властивий Копи-
ленці спосіб мотивовки, "зрадливої" пси-
хології, що повстають і проти білих і ра-
дянських, бо вони "люблять землю", а
[у Копиленка] любить мужика: "Свого
знає, своєму земля не зрадить"...

Переходячи до другої групи оповідань—до
ліричних, Копиленко відповідно міняє й свій
стиль. Коли на розлогих степах лірична ро-
мантика розливається настільки, що часто
забуває й саму фабулу, то тут автор свої
мотиви й фабулу втискає у вузькі вулиці
й низькі коридори льохів. Завдяки
цьому оповідання робляться конкретними,
реалістичними.

Улюбленим героєм Копиленка являється
сирітський сирій обиватель, що й фігурує в
багатьох варіантах у цьому другому, міському
жизні. В протиставленні дебелих мешканців
з худосочним мешканцем міста і вихо-
дженням автора на тих і других.

Коли він всією істотою любить цілинний
земель, то в такій-же мірі він іронізує з оби-
вателів містечок, без жалю викриваючи зміст
їхнього, часто брудного "я".

Оповідання: "За пустелями сел", "Есе
про", "Будинок на розі" і почасті "Архі-
тектурна історія" є цим найкращий доказ.
Тому, що Копиленко не витрачає тут зай-
лих слів на ліричні переспіви, герої його
оповідань в місті, як от в оповіданні "В по-
лю", виступають уже живими людьми й при-
вертають до себе увагу читача.

Поруч з моментами соціально-економічної
жизні Копиленко не лишив поза увагою
й фізіологічного характеру, досить вдало

змалювавши їх в оповіданнях "Федерація",
"Архітектурна історія" та "Кара-Круча",
і тут уже відчувається, що автор орудував з
випробуваним і перевіреним матеріалом. Тут
усе на своєму місці й доладу.

Персонажі цих оповідань діють не в аб-
страктних площинах, а міцно прикріплені до
свого ґрунту чи оточення. Але досить часто
довгі й уважні описи, навіть таких дрібниць,
які пройшли б у житті зовсім непомітними для
читача, переобтяжують книжку.

Копиленко-літератор зріс у добу революції,
в добу руйнації старого й народження нового
побуту. Цей непевний темп життя яскраво
відбився і на манері його писання. Із 14 опо-
відань тяжко знайти двоє написаних одним
стилем. Навіть у одній і тій-же повісті "Бур-
ний Хміль" часто без потреби змінюється
ритм: ліричні, повільні конспекти, місцями в
дусі Хвильового, раптом змінюється імпре-
сіоністичним нервовим (на зразок Сейфу-
ліної) діалектом. Захоплення діалектом у Ко-
пиленка часто-густо шкодить враженню од-
 цілої речі, а то просто переходить у нудне
марнотратство слова.—«А ну хряпни його
хто-небудь у сурло, щоб тільки гавкнув!..
...Распотеха чортова, суча прово-
кація» (стор. 24).

І таких прикладів досить багатько.

Переходячи до міських оповідань, Копи-
ленко зразу ніби бере себе в руки, дає нам
такі витримані прояснені ширістю й теплотою
оповідання, як "В полум'ї", "Федерація". Не
менш гарне враження справляло б і опові-
дання "У ніч", але банальний, абсолютно не
художній кінець просто дратує читача.

Імпресіоністично-реалістичний стиль набли-
жає Копиленка до В. Лідіна й почасті
Вс. Іванова, але схожість тут—не наслідок
запозичення чи впливу, а є продукт невпин-
ного шукання Копиленком свого власного
шляху і, далі, свого власного стилю.

Петро

БІБЛІОГРАФІЯ

Копиленко О.—Македон Блин. ДВУ.
Бібліотека Селянина". Ціна 15 коп.

Книжка—власне не книжка, а оповідання—
звичайно і з охотою читається. Секрет поля-
гає в тому, що автор, може перший з плу-
жани, уникнув того всеплужанського й всеукра-
їнського шаблону, де не діє особи своїми
діями, а говорять про себе, а автор гово-
рить про них. Македон Блин увесь у дії.
Не герой (не блискавиці летять з його
руки), а простий смертний, маляр, член
"прохвосоюза" з усіма плюсами та мінусами
свідомого громадянина Республіки.
З одного боку він і випить любить і пола-
ситься, а з другого—пильнує своїх громад-
ських обов'язків, які, врешті, на фоні профе-
сійного малярського побуту та бандитизму
Копиленка без цього не обійдеться! і скла-

дають суть оповідання та дають тип нового
післяреволюційного робітника
Радреспубліки.

Примітно, що автор у даному творі позбув-
ся дратуючої нерви хвильовщини—стиль
рівний, спокійний, хоч і не завжди витриман-
ний. Ця спокійність у викладі й спричи-
няється, врешті, до того, що і Македона Блина
і попа Олехвіра, і попадаю, і інших персона-
жів оповідання ми бачимо як живих. Без
випираючої голої тенденції автор розкладає
у свідомості читача всіх персонажів по на-
лежних рубриках, привертаючи нашу симпа-
тію до радянського "баломута" Македона.

Чимсь штучним віє від сцени вбивства
Куштія—отамана банди. Але неприємне почут-
тя цілком зглажує дальша сцена біля церкви.
Шаржованість, що почувається в оповіданні,

не ріже вуха, бо, безперечно, попадає в тон настроям радянського читача.

Загалом оповідання знайде свою як-найширшу аудиторію. Поспіх його цілком забезпечений.

Ген-Бе

Петро Панч.—У містечку Бе. „Книгоспілка“ Харків. 1925 р. 42 стор. Ціна 15 коп.

Перше, що вражає око,—книжку добре видано. Хороша обкладинка, чистенько набрано—взагалі не можна й порівняти з так званою „Бібліотечкою художньої літератури“, що її видає Держвидав. Занадто вже неохайно й кустарно ту „бібліотечку“ видається. Держвидав забуває, що художню літературу треба взагалі видавати краще, ніж звичайну брошуру, щоб зовнішній вигляд книжки, до певної міри, доповнював зміст її. Час уже, здається, знати про це й технічним відділам видавництва, різним технорукам. „Книгоспілка“ прекрасно справилась з цим завданням та й ціна на книжку не висока.

У книжці четверо оповідань: „Якби була инша політика“, „Промсир'ю“, „Помилка“ й „Перекупка“. Всі оповідання гумористичні, веселенькі. Але фактично оповідання можна назвати лише перший твір, а всі останні—невеличкі малюнки, які, на жаль, є скоріш фейлетони, аніж художні твори. Деякі занадто перешаржовані, як от, приміром, „Промсир'ю“ і почасти „Перекупка“.

Прекрасне оповідання перше—„Якби була инша політика“. Панч взагалі добре знає містечкове життя, і під його рукою оживають оті Кобеляки й Фастови. Це оповідання теж з невеликою шаржовкою, але воно чітко, вміло написане, без безсилої борсання в сюжеті, у фразі, як це часто в нас буває. Безумовно, що це оповідання не характерне для автора по стилю. Наш читач знає добре Панча по його інших творах.

Юр. Магонь

І. Сенченко.—В огнях вишневих заверюх. Держ. Вид. України. 1925 р. Стор. 47. Ціна 20 коп.

Сенченко—перший з плужан, що в свій час звернув на себе особливу увагу своїми творами і швидко заняв відповідне місце серед молодих письменників. Багато творів його увійшло в хрестоматії й читанки. На жаль, він до цього часу не випускав окремої книжки своїх віршів, а це давно-б треба було йому зробити.

Книжечка „В огнях вишневих заверюх“ є, до певної міри, підсумок роботи поета за два роки, хоч тут відруковано тільки невелику кількість віршів. Книжечка починається „прологом“ і кінчається „епілогом“, де-то має уявляти собою щось закінчене, але такого вражіння не робить. Тут вірші є різної вартості, різної виробленості. Від примітивної пісенно-наївної й агітаційної „Лимарівни“ й „Чабаненя“—його ранішніх творів, до віршів, написаних в останній час, які особливо цінні для сучасного читача і які підносять автори

на значну височінь серед сучасних. На ці останні твори ми й звернемо особливу увагу.

В творах не відчувається ніякого зчнення Теми трактується своєрідно, як рідний у автора і підход до поезії:

... Поетів кваліфікувати треба
По виготовленню фільми плакатів,
А натхнення—„божествену месу“
В архів за непотребою здати.
В наш вік-злочин
В'ялить душу отрутою слів,
Тільки планова робота
Варта уваги творців...

Стор. 31

Разом із цим оголошується війна всьому арсеналу старих поетичних атрибутів: образів, малюнків і т. ін.

... Ми родились під солом'яними стрілами
Але тепер оголошуємо війни їм
Все, що нагадає іділії колишні,
На смітник неситі.
а) Зацементувати села,
в) Поглибити Дніпрс.
с) Кинуть електрику
селянину в мозок—
Ось повістка денна на сьогодні...

Стор. 32

Е в книжці прекрасні вірші, добре вибудовані, з добірним словесним, звуковим, ритмічним оздобленням. Але, разом, є на них ще недбало, ріденко зіплені місця.

Загалом—це найцікавіша книжка плужанських поезій, що друкувалися до цього часу. На таку книжку чекав давно наш сучасний читач, що йому набридли садки з хатками димарі з обожевствленими іконописними роботами, про яких частенько пишуть наші пролетарські поети.

О. Лен

„Гарт“—Альманах Київської філії спілки пролетарських письменників „Гарт“. Лютий—березень. За редакцією Б. Червоного, Б. Коваленка, А. Фальківського, Шатрова. ДВУ. Київ. 1925 р. Стор. 190. Ціна 1 карб. 60 к.

Ця книжка цікава, перш за все, тим, що тут не можна особливо виділити творчість якогось окремого автора, відзначити його досягнення. Всі автори—молодь, яка друкується вперше або вдруге у великому альманаху. І через те дивує читача, що матеріал в кінці розбито на розділи: 1) літературний, 2) агітаційний, 3) студія.

Встановити якісь грані по-між цими розділами—не можна, бо майже ввесь літматеріал є напівучневий, написаний нетвердою рукою письменника-підмайстра. Багато віршів, поем розтягнених. В них, навіть, губиться і Йогансенова „Балада“, що теж не уявляє з себе чогось видатного на тлі поем киян-гартіванинів.

Окремі місця поем є свіжі, добрі. З віршів хороша ритмика у Дубкова, хоч, взагалі, в

ое... іх він далі переспіваного трафарета
бл...в.

...хороші міста в поезіях Сороки.
пос...ної вартості поему навряд чи читач
св...до кінця.

...повіданнями не ліпше. Єдине оповідан-
можна більш-менш виділити, це кіно-
ня Клоччя А. „Селітра 4, Сірка 1,
І“. Такі оповідання Сергія Жигалка,
Макар“ та „Жовтень“,—це звичайні
з Марійками й Мар'янками, що не
дали традиційних „Дідів Євменів“.
Жигалко дуже щиро й не критично
те Хвильового. Прочитайте оповідання
і роси“, особливо кінець його,—це ж
вий, копія з його „Синіх етюдів“,
без того смаку й почуття зроблена.
й розділ Альманаху,—„студія“ зов-
гірший від попередніх розділів.

розділі „критика“ фігурує Б. Коваленко
ую „Літературний Київ“. Стаття ця
но розбирає свої хатні справи й сі-
поли випадкових представників різних
повань сучасних і дореволюційних.
стаття Елеви К. „Про образотворче
тво“.

ба згадати ще два курйози в цьому
захові. Перше—це те, що він „бага-
юстрований“... портретами авторів.
Київ за зразок Харківський Альманах
“, а воно вийшло надто по-провінціально.
Мовляв, знайте наших,—„і в нас душа
мопущка“... і гуртову картку вмістили,
портрети наших майстрів.

другий курйоз: на віщо ото стільки творів
зачувати один одному. Ну, хай спайка
ська велика між цими „гартованцями“,
не можна „до безчужствія“. По-дитячому,
жово якось воно виходить.

галі-ж книжку читати слід, і для бібліо-
вона цілком підходить.

С. Фуга

Забой“. Сборник первый. Союз проле-
тских писателей и поэтов Донбасса. „Рабо-
Донбасса“. 1925 г. Стр. 124. Ц. 1 р. 50 к.
Селивановський пише в передмові до
ника: „Союз пролетарських письменників
ств Донбаса „Забой“, організований у
і 1924 року, виріс на основі масового
орівського руху. За його характер дають
няння дані про 18 учасників цього збір-
з них 10 робітників, 1 селянин, 7 служ-
в, 13 чоловік прийшло до літературної
через школу робкорівської вичуки, по-
випробовувати своє перо на замітках
непорядки виробництва й життєві по-
робітників... Різноманітними шарами
на твори „забійщиків“ впливи сучасної
атури, ніби всіх її напрямків освінених—
ролетарського крила, і футуризму, і попут-
Але скрізь сорокатість цих впливів
просвічує обличчя Донбаса. Єдиний
єдиний побутовий лад породжує і єди-

ний підход письменників до теми, підход, що
його можна назвати реалістичним... Пись-
менники Донбаса підвелись тільки на перший
щабель... Широкого Донбасівського полотна
ще не мав. Але шмат Донбаса усе ж пока-
заний“...

З усіма цими твердженнями не можна не
погодитись. Невеличкі простенькі оповідання,
немудрі поезії. Теми, головним чином, з доби
горожанської війни. Сучасного побуту, на
жаль, іде мало. Він, очевидно, показаний
буде в збірниках дальших. І показаний, ві-
римо, буде непогано, бо „крива роботи“ „За-
боя“ йде вгору“.

Виданий збірник пристойно, на доброму
папері. Але ціна в півтора карбованці для
робітничого збірника—неможлива.

Книгочий

Львов-Рогачевский.—Новейшая русская
литература. М. 1925 г. Стр. 396. 2 р. 60 к.

Поскільки немає інших, кращих книжок на
цю тему, то й ця книжка має вже 3 видання
й широко відома. Є вдалі характеристики
творчості Фета, Короленка, Достоевського.
Горького, Бальмонта, зате мало про деяких, як
Безименського, Радимова, Д. Бідного; помітно
суб'єктивний підход до групи „На посту“;
єсть ціла низка хиб як в освітленні постатей
окремих письменників, так і огріхи в назвах,
переліку творів, надто обережне відношення
до Куприна, Андреева.

Часто автор лише подає прізвища і їхні
твори, не пробуючи дати характеристики. До
книжки, все-ж цікавої треба поставитись дуже
обережно й користуватися лише яко підсоб-
ним матеріалом. Марксіського підходу не
помітно, хоч автор цього й хотів досягти.

Луначарский А.—Социальные основы
искусства. „Новая Москва“. 1925 г. Стр. 56.
Ц. 30 к.

Брошура уявляє відбиток докладу, що було
зроблено на зборах комуністів МК РКП.
Розрахована на читачів, які добре розбира-
ються в питаннях економіки політики, філо-
софії, але з питаннями й проблемами мис-
тцтва мало знайомі.

Автор розповідає про процес утворення
форми й дає марксіське визначення краси.
Цікаві сторінки про ідеологічне значіння
мистецтва, чому більшість художників, пись-
менників і вчених—були інтелігенти. Тор-
кається справи попутників і перебіжчиків,
характеру пролетарської культури, значіння
мистецтва, як засоба в руках пролетаріята
для боротьби з класовими ворогами.

Книжка з'ясовує популярно осівні поняття
мистецтва й питання марксіської естетики.

З таким змістом книжка дуже цінна для
письменників, взагалі для тих, хто цікавиться
справою мистецтва.

Мих. Биковець

ПОЧТОВА СКРИНЬКА

Відповіді на запитання

1. Чи має право один літгурток „Плуга“ керувати другим, таким-же літгуртком?

Ні, не має, але зв'язок по-між літгуртками необхідний (шляхом виїздів членів одного гуртка до другого). Керує літгуртками найближча філія „Плуга“.

2. Де можна дістати список плужанських п'єс, рекомендованих до постанови на селі? де дістати самі п'єси? ціна яка?

Ревстри плужанських і взагалі п'єс для села містяться на кінцевих сторінках видань Держвидава і зокрема в книжках театральної бібліотеки; їх можна купити по всіх книгарнях Держвидаву, Книгоспілки і „Рух“ у Харкові та по інших містах УСРР. Списки в каталогах цих видавництв висилаються безплатно. Ціна кожної п'єси, приблизно, 20—25 копійок.

3. Чи може існувати при літгуртку „Плуга“ штат „співробітників“?

Можуть (звичайно, не в буквальному розумінні). З кращих співробітників можна вербувати членів літгуртків „Плуга“.

4. Які умови вступу до ССП „Плуг“?

Треба знати статут та платформу „Плуга“ і в разі, коли їх поділяєте, подайте заяву в ЦК „Плуга“ (коли близько немає філії „Плуга“, а то в найближчу філію заяву про вступ, додавши вибрані свої твори та автобіографію.

5. Куди давати твори членів гуртка, а також і вільних громадян, яких (творів) до кожної вечірки, що влаштовується що-тижня, набирається 15—18 штук? (На вечірку Губфілією „Плуга“, рекомендується ставити не більше 6 творів).

Твори членів літгуртка, а також і інших громадян, по змозі, розбирати на прилюдних вечірках або на зборах літгуртка. Решту пропонується розглядати Бюро літгуртка, і вдаліші з творів (ударні вірші, оповідання то-що) друкувати в місцевих газетах, а кращі з них надсилати на адресу ЦК „Плуга“ для використання в харківських газетах та журналах.

6. Учні трудових шкіл села Баранівки, Житомирської округи, на Волині, запитують: чому плужани пишуть не цілком зрозумілі для селян твори?

Товариші-учні мабуть не читали всіх плужанських творів, зокрема серію плужанської творчості, спеціально розрахованої на свідомого селянського читача, що виходила накладом видавництва „Червоний Шлях“ під назвою „Бібліотека Селянина“.

Взагалі-ж плужани ставлять собі завданням обслуговувати з літературного боку активного селянина, який читає газету, цікавиться громадським життям і т. ин. А таке селянство

розуміє плужанські твори. Проте таких творів вийшло в світ у загальній кількості біля 70 назв, що складає біля примірників. Всі ці твори розкупили ми, а деякі з них уже мали двоє

Секретаріат ЦК

Відповіді Редакції

Лутувинівському літгуртку відповіді на порушені Вами питання дещо у надісланих до Вас чч. „Плуга“.

Стеценкові (Хорола). Розмір внеску — 1 карб. річно.

Я. Сіренкові (Боришкіно). Ваші твори передано до Репертуарної Ради. Про сповістимо окремо.

П. Куліничу. Вірші Ваші надрукувати не здаті Вам бракує не тільки писання, а простої освіти. На Ваші твори подаємо відповідь:

1) Як писати? Писати треба просто, було зрозуміло Вашим читачам. Писати писаньцю не навчають, його пишуть самі письменники. Таких підручників, що по них можна зробитись письменником, немає й ніколи не буде. Ті книжки, що дають відповіді на це питання, подають лише теорію. Але вивчаючи навіть цю теорію, коли в неї немає відповідних здібностей, не можна бути письменником. Та це не значить, що не треба вивчати теорію, — вона потрібна мистецтві, як і в науці. Як інженер, який не знає законів свого фаху нікчемний інженер, так і письменник без знання своєї справи — ський майстер.

2) Кого із сучасних українських письменників треба читати? Найбільшими майстрами в сучасній літературі є Тичина, Хвилю, Сосюра, Головка й інші — їх і треба вивчати.

3) Центральні газети в Харкові — „Вісник Селянської Правди“, у Києві „Більшовик“ (з 20/VI змінив назву з „Пролетарської Правди“ на „Вісник Селянської Правди“).

Н. Височині (Червоноград). Ваші твори не підійдуть. Вам бракує теоретичного знання мови. Спробуйте писати просто.

П. Швидкому (Ржищів). „Чи можна бути членом „Плуга“, живучи на прожиток? Звичайно, можна. Надішліть свій життєвий зразок творів та заяву до Київської філії „Плуга“ (можна на редакцію „Більшовика“). Вірші до „Плужанина“ не підійдуть. У Вас надто високий „стиль“, мало життя й багатьох зайвих слів.

Косенкові Ол. (Полтава). „Діти боди“ й ин. до „Плужанина“ не підходять.

Видає: ЦК і Харків. філія „Плуга“

Редагує: Редколегія — С. Пилипенко, Ів. Сенченко, М. Биковець

Укрголовліт 14.804.

2 Друкарня-літографія ДБУ. Харків.

Зам. 3335. Тип. 3.000

56189

Кожному вчителеві необхідно читати й передплачувати газету
радянського вчителства

„Народний Учитель“

(ТИЖНЕВИК)

Орган Всеукр. Центр. Правління Спілки Роб. Освіти.

За редакцією т.т.: М. Калужного, О. Мізерницького, М. Попова, Я. Чепіги,
О. Шумського.

„Народний Учитель“ всебічно освітлює питання професійного і освітнього
життя вчителства; містить статті з галузи педагогіки, дитячого руху,
політосвіти, політики. Подає хроніку ВУЦП „Робосу“, НКОсвіти, місце-
вого життя.

„Народний Учитель“ мусить бути в кожній школі, місцькомі, райкомі,
педкурсах і т. и.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

на 1 міс.—35 коп.	на 6 міс.—1 крб. 30 коп.
на 3 міс.—70 коп.	на 1 рік—2 крб. 50 коп.

Адреса редакції й контори: Харків, вул. Лібкнехта, 11, пед. газ.
„Народний Учитель“.

Кожен сельбуд, хата-читальня і політосвітробітник повинні
передплачувати

ЩОТИЖНЕВИЙ НАУКОВО-ПОПУЛЯРНИЙ
і ГРОМАДСЬКИЙ ЖУРНАЛ

„ЗНАННЯ“

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

на 1 рік	7 крб. 50 коп.
на 1/2 року	4 „ — „
на 3 міс.	2 „ 25 „
на 1 міс.	— „ 80 „

окреме число—25 коп.

Передплату та замовлення надсилати в Головну Контору
період. видань ДВУ (Харків, пл. Р. Люксембург, 23).

ЦІНА 30 КОП.

З 1-го вересня 1925 року

„ПЛУГАНИН

буде виходити регулярно по 1 книжці на місяць

розміром в 2—3 др. арк. (32—48 стор.)

Передплата з 1/IX по 31/XII (за 4 книжки) 1 карб. 10 коп.

Гуртовим передплатникам знижка (при умові передплати не менше 10 коп. одного числа).

Редакція призначила уповноважених по розповсюдженню журналу во ве філіях, літгуртках „Плуга“, які збирають передплату, поширюють журна і т. п. на підставі особливих умов з редакцією.

Гроші, листування, скарги на недержання журналу надсилати по адре Харків, вул. К. Лібкнехта, 11.

Український щомісячний ілюстрований літературно-науковий політико-громадський журнал

„ЗОРЯ“

виходить в м. Катеринославі при газеті „Зірка“.

„Зоря“ жваво відгукається на політичні події, освітлює культурне жи Катеринославищини, УСРР, всевітю, уміщає оповідання, поезії, науко популярні статті, огляди книжок і журналів.

ПЕРЕДПЛАТА:

на 6 місяців	1 карб. 50 коп.
на 3 місяці	75 коп.
на 1 місяць	25 коп.

Матеріали й передплату посылати по адресі: Катеринослав, пр. К. Маркса Редакції журналу „Зоря“.

ВИПISУЙТЕ ТА ЧИТАЙТЕ

Двохтижневий кооперативний, літературно-мистецький та і лярно-науковий журнал

„НОВА ГРОМАДА“

Видає Книгоспілька (у Київі)

„Нова Громада“ подає багато практичних порад із кооперативного а всіх галузів кооперації на Україні. „Нову Громаду“ повинен передпла кожний кооператив на Україні.

У 1925 році „Нова Громада“ дає силу цінних додатків.

ПЕРЕДПЛАТА:

на півроку з додатками—4 карб. — на 3 місяці з додатками—2

Передплату надсилати по адресі Київ, вул. Короленка, 42.